

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Правительствэ телеграмм

И. З. Абазэм фэкIо

Лъытэныгъэ зыфэсшIырэ Ислям Заурбэч ыкIор!
СамбэмкIэ дунэе чемпионатэу Узбекистан икIэлэ шхъалэу Ташкент шыкIуагъэм теклоньгъэ инэу кышыдэпхыгъэм фэшI сыгу кызыдэлэу сыпфэгущIо.

Зэнэкъокъу хыльтэм IэпIэсэныгъэ ин зилэ спортсмен цIэры-лохэм ушатеклон ыкIи дунаим ичемпион ухъун плъэкIыгъэ!

О ренэу спортымкIэ уилэпIэсэныгъэ хэогъахъо, Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ ухэт ыкIи бэнэнымкIэ адыгэ еджа-пIэм ихэбзэ шIагъохэр лъыогъэкIуатэх.

Уитренер шIагъохэу Хъэпэ Хъамид Юсыф ыкIомрэ Ош-хъунэ Султан Мухъамэд ыкIомрэ сызэрафэгущIорэр, джы-ри нахъ гъэхъэгъэ инхэр ашIынхэу сызэрафэлъалорэр сфIаложь.

ТапэкIи гъэхъэгъабэ зэрэпшIыштым, Адыгеим ичемпион ыцIэкIэ Урысыем иыбракъ джыри мызэу зэралэтыштым си-цыхъэ тель!

Псауныгъэ пытэ уилэнэу, тигупсэ республикэрэ здыти Хэгъ-гоу Урысые Федерациемрэ ацIэкIэ джыри гъэхъэгъакIэхэр пшIынхэу пфэсIо.

Лъытэныгъэ кыпфэзышIэу, Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан

ГЪОМЫЛАПХЪЭХЭМ ауасэ зыкъемыгъэIэтыгъэным иамалхэр зэрахъэх

Нахыбэрэ агъэфедэрэ гъомы-лапхъэхэм ауасэ зыкъемыгъэ-Iэтыгъэным ыкIи гъомылэпхъэ бэдзэрэм Iофхэр зыпкъ шигъэ-уцогъэнхэм яхыллэгъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет кыгъэжызыргъэ къэбарым кытегушыIэзэ, Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм изичэзыу зэхэсыгъо кышIуагъ гъомылапхъэхэм ауасэIэ Адыгеим иминистрэхэм я Кабинет пшIэдэжIыж зэрихырэр. Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан сессию иIофшIэн хэлъжыагъ.

Адыгеим и Президент КъумпIыл Мурат пшIэрылэ зэрэфи-шыгъэм тетэу гъомылапхъэхэм ауасэ дэмыгъэкIоэгъэным ышхъэкIэ ыналэ тыригъэтэу зэриуб-лэгъагъэр ыкIи Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет мазэкIэ узэкIэIэбжымэ зэхэ-сыгъоу иагъэм мы Iофым зэрэ-шыхэлпIэгъагъэхэр шIугу кьэтэгъэкIыжы. Джащыгъум Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ведомствэ зауIэмэ пшIэрылэ афишыгъагъ нахы-бэрэ кызыфагъэфедэрэ гъомы-лапхъэхэм ауасэ кыкIегъэчыгъэ-ным тегъэпсыхъэгъэ амалхэр зэ-рахъанэу. Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ Адыгэ Рес-публикэм экономикэ хэбхонь-гэмрэ сатыумрэIэ и Мини-стерствэ, мэкъу-мэщымкIэ и Ми-нистерствэ, къэралыгъо уасэхэм-рэ тарифхэмрэ зыгъэнэфэрэ Гъэ-лорышIапIэм япашэхэм Iофым творческэ еклIолакIэ кыфа-гъотынэу афигъэпытэгъагъ.

Адыгэ Республикэм уасэхэмрэ тарифхэмрэ ягъэнэфэнкIэ и Гъэ-лорышIапIэ ипашэу Псы-лушъо Юсыф мы лъэныкъомкIэ Iофэу ашIагъэм зэхэсыгъом

нахыбэрэ агъэфедэрэ гъомылапхъэхэм ауасэ зыкъемыгъэIэтыгъэным тегъэпсыхъэгъэ Iофтхъабзэхэу зэ-рахъаштхэр республикэм игъэ-цэкIэкIо хабзэ иорганхэм агъэ-нэфагъэх. Розничнэ сатыум ип-редприятие инхэр Адыгеим цызэхэщэгъэнхэмкIэ, былымхэр зышIабыгъышIт комплекскIэхэм яшIын кыхъэлъжышIт инвестор-хэм якъэгъотынкIэ, мэкъу-мэ-щым кышIахыжыкIэ гъомы-лапхъэхэр зышIащэшт бэдзэры-кIэхэм апае инвестиционнэ пло-щадкэхэр гъэпсыгъэнхэмкIэ охъ-тэ кIыхъэм тельтэгъэ Iофтхъаб-зэхэр зэрахъаштхы. «Зигугъу кьэтшыгъэ Iофтхъабзэхэм роз-ничнэ сатыум зэнэкъокъум зыкышIырагъэIэтышIт, сатыу-шыпIэ чIыпIэ пчъагъэхэм аха-гъэхъошIт, гъомылапхъэхэр нахы-бэу кыхъыжыным, гъомылап-хъэхэм ауасэ кыкIегъэчыгъэным иамал кьатышIт», — кыIуагъ Псылушъо Юсыф. Ащ нэмыкIэу муниципальнэ образование пстэ-уми тхъаумэфэ мафэхэм ермэ-лыкхэр ащызэхашт. Республи-кэм игъомылэпхъэ бэдзэр уасэу цышIыIэхэм иIофыгъохэмкIэ IофышIэ купым мониторинг зэ-хищагъ, уасэхэр зэхифыгъэх, джащ фэдэу сатыушIэ организа-циехэмрэ тучанхэмрэ япашэхэм зэлукIэгъухэр адырIагъэх. Со-циальнэ мэхъанэ зилэ гъомылап-хъэхэр ащэхэ зыхъукIэ ахъщэ тегъахъоу ашIырэм кыкIырагъэ-чынэу ахэм ащызэзэгъыгъэх.

Псылушъо Юсыф кыIуагъэм кытегушыIэхэзэ, депутатхэм яшIоигъоныгъэхэр кыраIоты-кIыгъэх, шыкIагъэу альэгъугъэ-хэр кыдылтытэнхэу КъумпIыл Мурат ахэр кыгъэгугъагъэх. Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ зэрэхигъэунэфыкIы-гъэмкIэ, Теуцожь районым и

ЗАО-у «Киево-Жураки» ипро-дукция зышIащэшт сатыушыпIэ чIыпIэхэр мы охътэ благъэхэм кызылIахынхэу, ахэм кьол ки-лограммыр сом 150-м емыхъоу ашIащэнэу рахъухъэ. ФермиплIы-мэ яшIын епхыгъэ бизнес-про-ектым игъэцэкIэни шIэхэу рагъэ-жъэшт, кьалэу Шъанэ шыкIогъэ аужырэ форумым ахэм яинвести-ционнэ зэзэгъыныгъэхэм ащыкIэтхыгъэх. КъумпIыл Мурат зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, фе-деральнэ хабзэм закон гъэнэ-фагъэ зиштэрэ нэуж гъомылап-хъэхэр зэрашхэрэм пае сатыу тегъахъохэр ыгъэнэфэнхэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Ка-бинет фытыныгъэ илэ зыхъушIыр. Федеральнэ законэу «Сатыу IофшIэным ехыллэгъэу законым зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхыгъэ» зыфIорэм ипроект Урысые Федерацием и Къэра-лыгъо Думэ идепутатхэм кьагъэ-хъазыргъыгъ. Урысые Федераци-ем и Правительствэ, Урысые Фе-дерацием и субъектхэм якъэра-лыгъо хабзэ иорганхэм, чIыпIэ зыгъэIорышIэжыным иорган-хэм гъомылэпхъэ лъэпкъ зауIэ-хэр сатыушыпIэм зэрэащэхэр-рэм пае нахыбэ дэдэмкIи ахъ-щэу тырагъэхъон альэкIышIыр агъэнэфэным ифитыныгъэ ягъэ-гъотыгъэным ахэр фэгъэхыгъэх. Кыхъащт илъэсым имэзае мы законопроектым хэлпIэнхэу рахъухъэ.

Гъомылэпхъэ бэдзэрэм Iоф-хэр зыпкъ шигъэуцогъэнхэмкIэ Адыгеим и Правительствэ непэ зэрихэрэ амалхэм Адыгэ Рес-публикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэм кьады-рагъэштагъ.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-кьулыкъу

Неущ — УФ-м ихэбзэIахь органхэм яIофышIэ и Маф

ХэбзэIахь органхэм яIофышIэхэу лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Шъуисэнэхъат епхыгъэ мэфэкIым ыкIи Урысыем ихэбзэIахь органхэр зызэхашагъэхэр илъэс 20 зэрэхъурэм афэшI тыгу кьыддэлэу тышIуфэгущIо!

ХэбзэIахь органхэм яIофшIэн шIуагъэу кытырэм бэкIэ елгы-тыгъ къэралыгъомрэ ащ ирегионхэмрэ экономикэмкIи, финансхэмкIи яIофхэр зэрэзэпыфэштхэр, мэхъанэшхо зилэ социальнэ Iофыгъохэр зэрэзэшIуахышIтхэр, хэгъэгум хэбхоньгъэ зэришIышIыр.

Илъэс кьэс хэбзэIахъэу аугъоирэм зэрэхъорэр, псауныгъэм икIэухъумэн, гъэсэныгъэм, культурэм яIофышIэхэм ялэжъапкIэ зэпхыгъэ хэбзэIахь органхэм пэцэныгъэ зэрадызэрахъэрэр нахышIу зэрэхъурэр гушIуагъоу шыт.

Iофышхоу жугъэцакIэрэм, шъуикъулыкъу пшIэрылхэр гъэхъагъэ хэлэу зэрэзэшIошIухыхэрэм осэ ин афэтэшIы.

Республикэм ифинанс системэ игъэпытэнкIэ хэбзэIахь орган-хэм Iофэу ашIэрэр тапэкIи зэрагъэлъэшышIтым, хэбзэIахь кьу-лыкъум илэжъакIо пэпчэ иIофшIэн Адыгеим социальнэ-эко-номикэ хэбхоньгъэ ышIыным лъапсэ зэрэфэхъушIтым тицыхъэ тель.

Псауныгъэ пытэ, насып, шыIэкIэ-псэукIэ дэгъу шъуилэнхэу, ти Хэгъэгоу Урысые Федерацием пае шъуиIофшIэн гъэхъэ-гъакIэхэр шышIушIынхэу тышIуфэлъало ыкIи тыгу кьыддэлэу тышIуфэгущIо!

*Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Анатолий ИВАНОВ*

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

IэпIэсэныгъэ ин зэрэхэлтым, илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыряIэу Iоф зэрашIэрэм ыкIи Адыгэ Республикэм ибанк си-стемэ ихэбхоньгъэ ялахышхо зэрэхашIыхэрэм апае Ады-гэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Шытхъу тхылт афагъэшхошагъ:

— **Пантелеева Верэ Леонид ыпхъум**, ОАО АКБ «Но-вацием» иофисэу N 1-м ипашэ;

— **Мурина Галинэ Виктор ыпхъум**, ОАО АКБ «Но-вацием» ифинанс сектор иэкономист шхъалэ;

— **Широкова Надеждэ Михаил ыпхъум**, ОАО АКБ «Новацием» кассэ операцияхэмкIэ иотдел ипашэ.

Тигуапэу тафэгущIо

Республикэ целевой про-граммэу «Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэр патриотэу иIугъэнхэр» зыфIоу 2008—2010-рэ илъэххэм ателъы-тагъэм епхыгъэу Хэгъэгу зэ-оихом Теклоныгъэр кызы-щыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэ-рэхъугъэм фэгъэхыгъэ зэ-нэкъокъоу АР-м и СМИ-хэм азыфагу шыкIуагъэм зэф-хысыжъэхэр фащыгъэх.

Теклоныгъэр ыкIи хагъэунэ-фыкIырэ чIыпIэхэр кьыдзы-хыгъэхэм кьафэгущIуагъ АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэ-ралхэм ащыпсэурэ тильэп-кьэгъухэм адырIагъэ зэпхыны-гъэхэмкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъа-матэу ЖакIэмыкIо Вячеслав. Ахэм ахэтых гъэзетхэу «Май-копские новости», «Маяк» зы-филохэрэм яредакцияхэр, Ады-

гэ телевидением иIофышIэхэу Тхъаркхохъо Аминэт, Виктор Крючковыр, Светлана Вов-ченкэр, нэмыкIэхэри.

УФ-м связымкIэ ыкIи ком-муникация жугъэмкIэ и Ми-нистерствэ ищытхэу тхыль-хэр кьафагъэшхошагъэх ти-IофшIэгъухэу Тхъаркхохъо Сафьетрэ Хъурмэ Хъусенрэ. Ахэм ыкIи зэнэкъокъум шы-текIуагъэхэм тигуапэу тафэ-гушIо.

(Тикорр.).

Дзэ къулыкъум фагъэхъазырыштых

Адыгэ Республикэм ныбжьыкIэ IофхэмкIэ и Комитет-рэ Урысыем и ДОСААФ иотделениеу Адыгэ Республикэм шылэмрэ зэрэздэлэжъэщтых фэгъэхъыгъэ зэ-зэгъыныгъэм шэклогум мазэм зэдыкIэтхэщтых.

НыбжьыкIэхэр патриотхэу пIугъэнхэм, шэн-зекIокIэ дахэхэм рыгъозэнхэм Iофтхъабзэр фэлорышIэшт. Ащ къыдыхэлъытагъэу кIалэхэр дзэ къулыкъум

фагъэхъазырыштых, авиацием, дзэ спорт лъэпкъ зэфэшхъафхэм, техникэм ныбжьыкIэхэм хэшлыкI фырылэным Iоф дашIэшт. Зэзэгъыныгъэм изы Iахъхэм

ащыщ дзэ-учет сэнэхъатхэм зэ-рафагъэхъазырыштыхэр.

АР-м ныбжьыкIэ IофхэмкIэ и Комитет ипашэу Къэрэтэбэнэ Мыхъамодэ къызэриIуагъэмкIэ, къулыкъум ащэшт кIэ-лакIэхэр зышагъэхъазырыштыхэ дзэ-патриот Гупчэ зэхэщэгъэныр лъэныкъуитIуми пшъэрылъэу зыфагъэуцужыгъ. Дзэ-патриот клубхэмрэ дзэ спорт лъэпкъхэр зышарагъэхъырэ секциехэмрэ зэпхыгъэхэу Iоф ашIэнэу мэ-гугъэх.

ДАУТЭ Анжел.

ШУШIЭНЫР

Тафэраз

Iугъэх. Былымылыр сымаджэхэм, нэжъ-Iужъхэм, сабыибэ зэ-рыс унагъохэм афагоштыгъ.

Дин мэфэкIэу Къурмэным те-гъэпсыхъагъэу АР-мрэ Пшызэ шъолъыррэ ащыпсэурэ быслы-мэнхэм ямуфтиу Емыж Нурбий игупыкIыкIэ мэлитIу къащэфи, къурмэн ашIыгъэх. Зыр кIэлэ-

цIыкIу IыгыпIэм чIэс сабый-хэм ашхынэу афарагъэшагъ. Адрэр аныбжъ емылтыгъэу диным зыгукIэ фэшагъэ хъугъэ кIэлэцIыкIухэу мэшытым нэма-зышIэ кIохэрэм афагоштыгъ.

Къурмэн мафэм Тхэм тызэрэ-лъэIугъэхэр къабыл ешIых, быс-лымэн пстэуми ягухэлъышIу-хэр къадегъэхъух.

ЧЭУЖЪ Мыхъамэт,
Джамбэчый.

МИХАИЛ РОМАНОВЫМ ИСАУГЪЭТ МЫЕКЪОПЭ РАЙОНЫМ ЗЭРЭЩАГЪЭУЦУГЪЭМ ТЫТЕГУШЫПЭ

Iуарэхыжъ, ащ фэдэхэр арэмыгъэуцух!

Урыс-Кавказ заом илэхъан пачыхъэм идзэ хэтхэу тичIыгу машIом зыкыщезыгъэлэтыштыгъэхэм, къуа-джэхэр зыгъэстыштыгъэхэм, мамыр цIыфхэр зы-гъэукуыштыгъэхэм ащыцэу, дзэшхом ипэщэгъагъэу Михаил Романовым исаугъэт Мыекъопэ районым щагъэуцугъ. Ащ еплъыкIэу фырылэр зэдгашIэ тшIоигъоу тхакIохэм, общественнэ IофышIэхэм, кIэлэгъаджэхэм, культурэм, спортым Iоф ащызышIэрэмэ гушылэгъу тафэхъугъ.

Адыгэ Республикэмрэ Краснодар краймрэ арыс быслымэнхэм ямуфтиу Емыж Нурбий Iофым лъэ-шэу ыгъэгумэкIэу иеплты-кIэмэ тащигъэгъозагъ.

— Адыгэ лъэпкъым жбалы-мыгъэ къезыхыгъэм, ылъ зы-гъэчъагъэм, ыпсэ къебэны-гъэм саугъэт фагъэуцуным дез-гъаштэрэп. ТичIыгу щыпсэурэ къуаджэхэр тезыгъэстыкIы зышIоигъуагъэмэ лъэпкъхэм азыфагу машIо къырадзэщ-тыгъэу сэлъытэ.

Дин зэфэшхъафхэр зылэ-жъыр лъэпкъхэр тиресублик-кэ шэпсэух. Дин тамыгъэхэр къоджэ ыкIи кIэлэ дэхъапIэхэм ащызыгъэуцуурэмэ лъэпкъхэр «зэрагъэутэкIы» ашIоигъом фэд. Зы къуаджэм е къалэм лъэпкъыбэ шэпсэу, лъэпкъ пэпчэ идин тамыгъэ псэупIэ дэхъапIэм щигъэуцуныр тэрэ-зэп. ДинлэжыпIэм зыфаехэм фэдиз тамыгъэ щарагъэуцу. Цыф зэщыхъуакIохэр бэ мы-хъухэрэми, лъэпкъхэм азыфа-гу зэмызэгъыныгъэхэр къыра-мыгъэтэджэнхэм пае хэбзэ шапхъэкIэ тапэуцун фае.

Республикэ общественнэ движение «Адыгэ Хасэм» хэтхэм саугъэтыр зэрагъэуцу-гъэм икъэбар зызэхехым зэлукIэу зэхашагъэм щытегу-шылагъэх. ЛэшIэгъу зэфэшхъафхэм Адыгэ чIыгур къэзы-ухъумагъэмэ саугъэт Мые-къуапэ джыри ащыфагъэуцу-гъэп — ащ Адыгэ Хасэр дэла-жъэ. Лъэпкъхэр зэщызыхъорэ-

мэ Адыгэ Хасэр ащыщэп. М. Романовым исаугъэт фэдэхэр тичIыгу щамыгъэуцунхэм, ма-мырныгъэр гъэпытэгъэным Адыгэ Хасэр пылтыгъ, тапэкIи пылтыгъ.

ШIэныгъэлэжъхэу Шэ-уджэн Эмилие, КIыргъ Ас-хъад, Хъоткъо Самир, Цу-укI Налбий, нэмыкIэхэми къатхыгъэ тхылъхэм, янауцнэ IофшIагъэмэ уаджэ зыхъукIэ, Урыс-Кавказ заор нэгум къы-клагъэуцорэ къодыеп. Ащ фэдэ заохэр къырамыгъэжэнхэм, мамырэу тыщылэным цыфхэр фанIух.

ТарихымкIэ кIэлэгъа-джэу ЕмтIыль Юсыф ащ фэдэ саугъэтхэм гукIи псэки тапэшIуеклон фаеу елгытэ. КIэлэеджакIомэ тарихым ехъылIэгъэ урокхэр къафилуа-тэхэ зыхъукIэ тичIыгу къэзы-ухъумагъэхэр, лIыхъужьхэр щысэу арегъэлэгух. Михаил Романовым сыдэуштыгъэу кIэлэ-егъаджэр къыщытхъушта?

РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу Хъуажъ Мэдждэ спортым лъэпкъхэр зэрэзэф-ицэхэрэм къытегушылагъ, Ми-хаил Романовыр лIыхъужьэу къэзыгъэлъагъэ зышIоигъомэ ТыгъужьыкIоу Къызбэч, За-нэкъо Сэфэрбий афэдэхэм са-угъэт афагъэуцуныр нахъ тэ-рэкIэ елгытэ.

Абрэдж Альмир — АР-м и Лъэпкъ музей илэхъыбэрэ идиректорыгъ, Темыр Кав-казым шызэлъашIэрэ тарихълэжъ.

— Саугъэтыр зыгъэуцугъэ-хэм икIэрыкIэу лъэпкъхэр зэ-щахъохэ ашIоигъу. Къээжъхэм, чыристан диным пылъхэм, чIыпIэ пащэхэм амышIэу цы-тэп Михаил Романовыр зыфэ-дагъэр. Урыс-Кавказ заор аухы зэхъум дзэм М. Романовыр ипэщагъ. Урысыем икъэухъу-мэн фэзэуагъэу, лIыгъэ зэри-хъэзэ тишъолъыр ис цыфмэ шIукIэ агу къинэжыгъэмэ ащыщэп. Щытхъур зыфалорэ дзэкIолIхэм ахэплъытэ хъу-щтэп.

Лъыр тичIыгу щызыгъэчъа-гъэм, тильэпкъэгъухэр япсэупIэ ифыгъэнхэм пае сабыйхэм, нэжъ-Iужъхэм ашъхъамысы-щтыгъэм саугъэт непэ фагъэ-уцу зыхъукIэ, пачыхъэм поли-тикэ шIоэу зэрихъэщтыгъэм дырагъаштэу пльыгъэ хъушт.

Поселкэу Победэм чыри-стан динлэжыпIэ зэрэщагъэ-уцугъагъэм ехъылIэгъэ тхылъэу я XIX-рэ лIэшIэгъум къыха-уыгъагъэм тыщыгъуаз. Лъэ-псэгъэкIод заоу адыгэмэ ара-шIыллагъэм къыхагъэщы-щтыгъэ мыщ фэдэ гупшысэ: чы-ристан диным пэшIуеклорэ быслымэнхэр дунаим тыра-гъэкIодыкIыпэн амурадигъ. Ащ фэдэ лъыгъачъэм хэла-жъэхэзэ Урыс-Кавказ заом те-кIоныгъэр къыщыдзыхыгъэ-хэм ацIэхэр тарихым хамы-гъэкIокIэным ехъылIэгъэ Iо-фыгъохэр зэрахъэщтыгъэх. Быслымэнхэм (адыгэхэм) заокIэ зэрагъэуагъэхэр къы-хагъэщысэ, чыристан диным итамыгъэ агъэшIэтысэ агъэ-уцунтыгъ. Арышъ, заор зы лъэпкъ горэм пэшIуеклоу щы-тыгъэ къодыеп, чыристан ди-ныр зылэжъырэмэ япыйхэм апэшIуеклоу щытыгъ.

ЛъэпсэгъэкIод заом полити-кэм изакъоп хэлъыгъэр, диньри къыщаIэтыштыгъ. Лъэпкъыр дунаим тырагъэкIодыкIыным зэрэпылтыгъэхэр ащ къыхэ-

ТыфэгушIо!

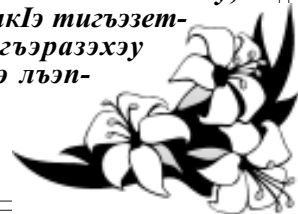
ТиIофшIэгъоу, Теуцожь рай-онымкIэ тисобкорэу Нэхэе Рэ-мэзан Къасимэ ыкъор непэ илэс 75-рэ зэрэхъурэм фэшI гуфэбэ-ныгъэ хэлъэу тыфэгушIо!

Ипсауныгъэ къыкIимычэу, цIыфхэм лъытэныгъэ инэу къы-фашIырым хэхъо зэпытэу, итхыгъэхэмкIэ тигъэзет-еджэхэр ыгъэразэхэу джыри бэрэ лъэп-

къым фэлэжсэнэу тыфэлъаIо.

«Адыгэ макъэм»
щылажъэхэрр.

ТЕМЫР КАВКАЗЫМ

ИшIэжъ агъэлъапIэ

ТхакIоу, усакIоу, черкес литературэм илэхъэгъэуцу-хэм ащыцэу Охъутэ Абду-лахъ, цIыф гъэсэгъэшхо-еджэгъэшхор, къызыхъугъэр илэхъэ 100 зэрэхъурэм еп-хыгъэу, къуаджэу Бэслынэи саугъэт къыщыфызIуахыгъ. Скульпторэу, республикэм куль-турэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу КIэмырыго Хъатыз ар тхылъ зэ-гохыгъэр ылъэгъуанджэхэм ате-лэу щысэу, джэрэым хэшIы-кIыгъэу ылъэгъугъ.

«Нашхъом ыкIо Абдулахъ игушъхъэлэжыгъэхэр черкес лъэпкъым имызакъоу, зэрэ Къэ-рэщэе-Щэрджэс ыкIи хэгъэгъу-шхоштыгъэ Советскэ Союзым, зэрэдунай шIэныгъэ нэфыпIэ афэхъу, — къыщыфызIуагъ мэфэ-псалъэм республикэм ипашэу Борис Эбзеевым. — А кIэн иныр мыкIодыным пае ипоэтичскэ сборникхэу осэнчэхэр ухъумэ-

гъэнхэ фае, лIэужхэм цIыф акъылышIо дэдэр, зэчый ин зы-хэлъыр ашIэнэу ыкIи ащымы-гъушпэнэу».

Къэрэщэе-Щэрджэс Респуб-ликэм ипресс-къулыкъу къызэ-ритыгъэмкIэ, Iофтхъабзэм хэлэ-жъагъэх просветительным текIы-гъэхэр ыкIи илэхъылхэр, респуб-ликэм иправительствэ хэтхэр, къэралыгъо депутатхэр, къалэхэм ыкIи районхэм къарыкIыгъэхэр, общественнэ организациехэм ялIыкIохэр, духовенствэр, Къэ-бэртэе-Бэлькъар Республикэм щыщ хъакIэхэр, Урысыем ыкIи Къэрэщэе-Щэрджэсым ятхакIо-хэм я Союз хэтхэм ащыщхэр.

Къызэхэхъагъэхэм хагъэунэ-фыкIыгъэ илэхъэ 25-рэ зыныбжъ литератор ныбжьыкIэм Максим Горькэм ылэIэ СССР-м итха-кIохэм я Союз зэраштагъэмкIэ билетыр къызэрэритыгъагъэр. Илэхъэ 28-рэ ыныбжыгъ Чер-кесскэ автоном хэкум инауцнэ-ушэтыпIэ институт идиректорэу загъэнафэм.

Акъыл-шIэныгъэр къебэкIэу, укIытэр сыдигъуи къыхэщэу, ышIэрэ Iофэу зыфэгъэзагъэм ыгуи ышъхъи хэлъэу, ыгъэгумэ-кIэу, кIиугъуаеу черкес лъэпкъ эпосыр ыухъумагъ.

Черкес советскэ тхакIоу, чер-кес литературэм иублэлIэ-егъэ-жъапIэ щытыгъэу, Хэгъэгъу зэ-ошхом хэтгыгъэу Охъутэ Абдулахъ Нашхъо ыкъор мэзэем и 25-м (гъэтхэпэм и 10-м) 1909-рэ илэхъ-сым къуаджэу Бэслынэи дэ-сыгъэ мэкъумэщышIэ унэгъо тхъамыкIэ кIыхъухъагъ. Иапэрэ произведениехэр 1934-рэ илэхъ-сым къыдэкIыгъэх. Поэмэу «Ушелье Белой» (1960), повестэу «Камень Асият» (1962) ыкIи нэ-мыкI итхыгъэхэм черкешенкэ ныбжьыкIэм иобраз къащитыгъ, шафэусагъ, щылэныгъэм икIы-ныгъо зэфэшхъафхэм ямылты-тыгъэу, игукъэзагъэ адыгэ пшъа-гъэм зэрэчIимынагъэр къа-щиушыхъагъыгъ. Охъутэ Абду-лахъ ипроизведение анахъ дэ-гъухэм лъапсэу ялэр, мэкъамэу акIэтыр черкес фольклорыр ары.

хъожьы. Михаил Романовым исаугъэт зэрагъэуцугъэр на-хъыпэкIэ лъыр зыгъэчъагъэмэ афагъэпсыщтыгъэмэ япхыгъэу сэлъытэ. Генералхэу адыгэмэ апэшIуекIохэзэ жбалымыгъэ-шхо зезыхъэщтыгъэмэ щыт-хъур афалощтыгъ. Лъыр ти-чIыгу зэрэщагъэчъагъэр щыт-хъоу Урысыем идзэмэ афалъэ-гъуштыгъэ, щытхъу зыхэмылтыр сыда?

Ахэр зызэфэпхысыжъхэкIэ къыбгурылорэп Урыс-Кавказ заор зауыхыгъэр зыщыхэдгъэ-унэфыкIырэ мафэм чыристан диньыр зылэжыгъэхэр тизза-хъэмэ ахэлэжъэнхэу зэрэхъурэр. Ахэр Мыекъуапэ щыкIорэ зэ-IуекIэхэм къащыгушылэхэ зы-хъукIэ, Урыс-Кавказ заом хэ-кIодагъэмэ агу ягъоу къалозэ, лъыр зыгъэчъагъэмэ саугъэт-хэр афагъэуцух. Обществен-ностым унашъо ыштэнышъ, Михаил Романовым исаугъэт Iуахыжынын фае, тапэкIи ащ фэдэ саугъэтхэр арамьгъэуцух, лъэпкъхэри зэщарэмыхъох.

ЕМТIЫЛЬ Нурбий.

Урысыем ижурналистмэ я Союз хэт.

МэкъэгъэIу

ЗАО МСК-у «Солидарность для жизни» зыфилорэм Адыгэ РеспубликэмкIэ икъутамэ иофис мыщ фэдэ чIыпIакIэм шыл: кIы. Мыекъуапэ, ур. Советскэр, 184, а 1-рэ этаж. Стра-ховой медицинэ полисхэм якъитхыкIынын ыкIи ятын эпхыгъэ Iофыгъо пстэумкIи цыфхэм мы чIыпIэм зыфагъэзэн фае.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм гухэкIы-шхо щыхъугъ къалэу Мыекъуапэ и Цыф гъэшIуагъэу, Хэгъэгъу зэошхом иветеранэу, общественнэ IофышIэшхоу Шапошников Глеб Пантелеймон ыкъор дунаим зэрехыжыгъэр ыкIи щымылэ-жым иунагъорэ игупсэхэмрэ афэтхъаусыхэ.

ТЫГЪУЖЪ Заурдин: «БлэкIыгъэр зыщыбгъэгъуншэмэ, неущырэ мафэ уиIэщтэн»

Тыгъужъ Заурдин Адыгеим имызакъоу, гъунэгъу Краснодар краим ыцызлашIэрэ предприниматель, политик ыкIи общественнэ IoфышIэшху. Илэсыбэрэ ар Краснодар краим и губернатор штатым хэт унчIэжсэгъоу илагъ, Азов-ХышIуцIэ Iушгом зегъэушомбгъугъэнымкIэ вице-губернаторым игуадзэу Ioф ышIагъ, непэ ар Краснодар имэр цунчIэжсэгъу.

Заурдин къуаджэу Афынсынэ къыщыхъугъ, щанIугъ, еджаспIэри ащ къыщыхъугъ. Дзэ къулыкъум ыуж ар щыIэныгъэм Магадан ыхъыгъ. Илэсыбэрэ ащ щыпсэугъ, Ioф щышIагъ, ащ дэсызэ Хабаровскэ дэт политехническэ институтыри къыухыгъ, нэужым муниципальнэ ыкIи къэралыгъо гъIорышIэнымкIэ сэнэхат зэригъэгъотыжыгъ. Илэс 15-м ехъурэ Магадан ар щыпсэуи, ичIыгъуж къыгъэгъэгъыгъ. Пстэумэ анэмькIэу илэпкэ итарихъ куоу зэрэзэригъашиIэрэмкIэ, икультурэ, шэн-хабзэу хэлъыгъэхэр мыкIодыжыныхэм зэрэпылтымкIэ Заурдин Адыгеим лъэшэу ыцызлашIагъ. Иунэ ижыкIэ агъэфедэщтыгъэ пкъыгъо зэфэшхъафэу щыгъоигъэхэр музей екъу. Джыри мары джырэблагъэ ащ «Адыгэ унэ» Краснодар къыщы-зэIуихыгъ. Ары зэлъашIэрэ бизнесменым, политикым зылдгъэкIэным ушъхъагъоу фэхъугъэр.

хъагъу шъхъалэ фэхъугъэр. Гушылэм паче, адыгэ быракъыр къыздыкIыгъэм ишъыпкъапIэ зымышIэрабэ щыI, зэфэшхъафэу зэтыралотыкIы. Я 19-рә лэ-

тыздэлэжынышъ, ар дгъэпсынэу хъурэп. Адыгэхэм тэ тызгурылоу, зэдэштэу зыгорэ зэрэзэпыты-мыгъэфэщтыр къызгурылуагъ. «Адыгэ унэ» нахъыпкIи

Тизэдэгъушылэгъухэр

шIэгъум адыгэхэм тхакIэ е еджапIэ ашIэщтыгъэп. Арышъ, Кавказ заом илэхъан хъугъагъэхэр нэмыкI къэралыгъоным ялIыкIоу Кавказым къэкIо-гъагъэхэм къатхыжыгъэхэмкIэ къыплэIэссыжыкIы. ЗекIо фэдэху шпионхэр, разведчикхэр ары къаклоштыгъэхэр. Ахэм хъугъэ шъыпкъэр арэп, ежъхэм яфедэ зыхэлъыр ары къатхыжыштыгъэр. Сэ сытарихытэжъеп, Ioф-шIагъэ горэ стхынэуи зызгъэ-хъазырыр, архив материалы гъэшIэгъонхэм салыIсын амал силэ зэхъум, адыгэхэм ятарихъ фэгъэхыгъэу къахэсхыгъэхэр къыдзгъэкIыныху исхъухъагъ. Кавказ заом илэхъан «Дипломатик Ривьер» ыцIэу Ангелием черкесхэм афэгъэхыгъэ гъзет къышдагъэкIыштыгъ. Ащ «зекIохэм» атхыгъэ къэбар нэпцIхэр кыхыштыгъэхэп, хъугъэ шъып-къэр ары кыхыуштыгъэхэр. Ащ иматериалхэм ащыщхэр сэ зэрэзгъэдзэкIыжыгъэх. Адыгэ быракъым итарихъ а гъзетым къышхыуштыгъагъ. Тимурейхэм ащ фэдэ информации ачIэлъэп. Шотландием щыпцэу Давид Уртват иидеелэ тибыракъ зэрэ-шIыгъагъэм шыгъуазэр макIэ. Тэтыхэм ар шъыпкъэкIэ аштэ-нэу фаехэп, ау ащ зыпаре емыкIу хэлъэу слытэрэп. Ар сыдэу щытми, тэ титарихъ щыщ пы-чыгъу, уасэ фэтшIын, дгъэ-лэпIэн фае. БлэкIыгъэр зыщыб-гъэгъуншэмэ, неущырэр уиIэ-щтэн. ГухэкIыр тэ, адыгэхэм, ти-тарихъ изгъэшIэн, тыбзэ, ти-шэн-хабзэхэм языкыгъэIэ-тыжыкын тызэрэпымылтыр ары.

— Арэу щытми, нэмыкIхэм уанэкъокъурэп. О лэпкэ Ioфэу зэшIопхыгъэхэм зэу ащыщ «Адыгэ унэ» Краснодар къы-щызIуныгъэр.

— Уилэпкэ ыпэкIэ лъыб-гъэкIотэным, ыцIэ чыжъэу бгъэлуным, уасэ, шъхъэлафэ къыфябгъэшIынхэм паче узде-лэжыгъэ лъэшэу ащ удэлэжъэн фае. ПшIэн плэкIыштыри макIэп. Мары адыгэ кIэлабэмэ макIэп ачIуагъэ къыхыштыр, ау зыпарэми фаехэп. Ар тэрэзэп. Бэрэ адыгэ кIалэхэмкIэ тызэрэ-угъоиншъ, ары пэпчэ зы чыпIэ гъэнэфагъэ тIэн фаеу зэрэщы-тыр зэдэдгъаштэу къэтгIо, ау

гъагъ, сыгукIи зыдэсIыгъыгъ. Илэсыбэрэ экспонатхэр сыгъо-игъэх, сэр-сэрэуи ахэр зэгъэ-фагъэх. Сид фэдэ музейи чIэ-мылты пкъыгъохэр сIэх. Ащ сыр-гушхо.

— Сыда «пIэ зынамысыгъэ» лэпкэ Ioфэу джыри узыгъэгъу-мэкIыр?

— СызыгъэгумэкIэу, ау сэ сизакъоу сIэ къымыхыштыр бэ. Тидэ удэлэуагъэми, телевидени-еми, гъзетхэми, адыгэхэр зыте-сыгъэхэ чIыгум темсыгъахэхэ фэдэу къало, къатхы. Урыми, ер-мэли, къэзэкIи — зигугъу къа-мышIырэ щыIэп, ау адыгэхэр щымыпсэуштыгъахэхэм фэд. Тэ-тыхэм зыпаре алорэп. Сыда ащ зыкIыпэмыуцужыхэрэр, ишъыпкъапIэ цIыфхэм алъа-гъэлэсыным ыуж зыкIимыгъэр? Джащ фэдэу Пшызэ шъолыгъ иеджапIэмэ япрограммэ «Куба-новедение» хагъэхъагъ. Сид паче Адыгеим «Адыгэоведение» щарамыгъашиIэра? Тиурамхэм политикхэм, тхакIохэм, дзэ-кIолIхэм — узыфаем ащIэхэр афэтэусых. Гушылэм паче, К.Маркс, Патрис Лумумбэ... Тилэпкэ къыхэкIыгъэба ахэм афэдэ цIыфхэр? Гушылэм паче, Трэхъо Лыу ыцIэ сыда зыкламы-усыгъэр? КIэрмыт Мухьдинэ фэдэ кIэлэ чан мэкIэ дэдэу тилэхэм яшIушIагъэ зыпарэми къыхыгъэшIэрэп, медалэу «Ады-геим и Шытхъузехъ» къафи-гъэшIошэнэу зыпарэми ыгу къэкIыр, ау цIыфхэм зигугъу зэхамыгъахэхэм араты. Ащ фэдэу къэсIон слэкIыштыр макIэп. Ахэр Адыгэ Хасэр ары зипшъэрылтыр шъхъае, гу-хэкIми, ыгъэцакIэхэрэп. Урысы-ем упэуцуж фэдэу ащ къепы-ирэ Грузием уклоным ычIы-пIэкIэ, джащ фэдэ Ioфыгъохэм язэшIохын ыуж уитымэ на-хышIоу сэлъыгъэ. ЗэкIэми Уры-сыем тырицIыф, мы къэралыгъо-м щыпсэурэ адыгэ лэпкыным ты-къыхэкIыгъ. Ар зыщыбгъэгъу-шэнэу щытэп. СикIалэхэми ар агурызгъэлоным сэ сыдигъокIи сыпылтыгъ.

— Лэпкэ зилабэхэм якIалэхэр Урысыем рагъэкIыштыгъ, IэкIыб къэралыгъохэм ащырагъаджэх.

— Зыпарэкли сыгу кыхъа-гъэп. IэкIыб къэрал ушеджагъэу мыщ Ioф щыпшIэн плэкIы-щтэп. ШIэныгъэу ащ къышхы-рэр нэмыкI. ЕтIани сыфаеп сикIалэхэм къэралыгъоу, респуб-ликэу, лэпкэу зыщышхэр, абзэ, шэн-хабзэхэр ащыгъу-шэнхэу.

— Заурдин, уахътэ къыхэб-гъэкIи гушылэгъу укызэрэ-т-фэхъугъэмкIэ тхъагъэгъэпсэу. УишIоуныгъэхэр къыбдэ-хъунху тыпфэлъа.

— Шъори тхъашъугъэпсэу. ДэгъушIагъэр ХЪУТ Нэфсэт.

— Магадан шIуцIэ сыгу къы-нэжыгъ, сышIэлфэ сшыгъушъ-жыштыгъ, — къелуатэ Заурдин. — СишIэныгъэ щыщ илэс анахъ дэгъухэр ащ къыщызгъэ-шIагъэх сIоми хъушты. Илэс 55-рә сызыхыкIэ, ащ сыхIонэу гухэлъ сIэ. Сырэгъушхо ыкIи сэгъушхо щыIэныгъэм ащ сызэ-рихыгъагъэм. Щыфэу сапэ къы-фагъэхэм анахъ дэгъухэр Мага-дан сызышIуцIагъэхэр ары. Илэс 21-рә нахъ сымыныбжэу тайгам мзэ IoфшIэныр шезгъэ-жыгъагъ, дышIэ къычIэхыкIэри зэгъэшIагъагъ. ЩыIэныгъэм лъэшэу ыутхыпкыгъэхэу, къы-ныгъо пстэури къызэпызычыгъэ цIыф сызхэфэгъагъэхэр, ау ащ сырыкIэгъожырэп, сырэгъушхо-жы нахъ. Къыныгъо пстэури зэпысчынуу зэгъэшIагъэу Ма-гадан сыкъыдэхъагъэ, ащ силофшIэни, сиеджэны, трени-ровкэхэри (Заурдин илэсыбэрэ боксым пылтыгъ) щылызгъэ-кIотагъэх. IoфшIэпIэ зытIуш зы уахътэм сашылэжъэнэу сIуагъэ къыхыштыгъ, а лъэхъанымкIэ ахышIоу кысIэкIахыштыгъ. Щыфхэм ялэжъапIэ сомэ 60 — 80 зэхъум, сэ мазэм сомэ мин къызгъахыштыгъ. Ащ изегъэ-кIуагъэ, фэдэ къызэрэбгъэхы-штыри зэгъэшIагъагъ. Къэра-лыгъом зэхъокIыныгъэхэр къы-щыхъухи, кооперативхэр къызе-жъэхэм ащи сыхъэхъагъ. Мыщ исщызэ Магадан хэтэрыкIхэр самолеткIэ стIупыштыгъэх. АщкIэ лъэшэу ишIогъэшхо къы-сигъэкIыгъагъ а лъэхъаным эху исполкомым итхъаматэ игуа-дзэщтыгъэу Вячеслав Спириным. Нэужым мыщ къызгъэгъэгъыгъэу ежъ сэ силэпылэгъу ишыкIагъэ зэхъум, къэсщэжыи сыдэлэгагъ, непэ къызнэсыгъэми сылэкIо, сэгъэуэфы. Ащ нэмыкIэу Ма-гадан дэсыгъабэхэм зэпхыныгъэ адысI.

— Арэу щытми, Адыгеим къыбгъэгъэгъыгъ...

— Тидэ ушыIэми, ичIыгъужъ, уанэ-уатэхэр зыдэщыIэхэм къэб-гъэгъэгъыкын фае. Тыщыхъанэп ныIа тэ. ЕтIани, ныбжыр зылты-кIуагъэ, зэблэхъугъэ горэ и-щыIэныгъэ хэпшыхъэ пшIомгъо охъу. Магадан хэкум гъомылап-хъэхэр централизованнэу къе-гъэолIэгъэнхэмкIэ лIыкIоу сы-загъэнафэм, мыши ащи сашыIэзэ, сичIыгъужъ сыкъэнэжыгъагъ. Нэужым сэ сшъхъэкIэ зэхэ-сщэгъэ Ioф нэмыкI сшIагъэп. Апэ дэдэ пластикым хэшIыкIыгъэ шъхъаныгъушчыгъэхэр Адыгеим къызыхыгъагъэхэр сэры. Сэ сIашъхъэкIэ, сIуагъэIэкIэ зыуж сыхъэрэ пстэури зэтэсэгъэуцощ, ащ сырэгъушхо.

— Политикэм ухъхъаныр сыда къызыхэкIыгъэр?

Зигъо Иофыгъо пстэури пхырагъэкIыгъ

Сыдэуштэу уасэхэр къебгъэ-Иыхыштха?

Гъомылэпхъэ бэдзэршIыпIэм зыпкытыныгъэ нэшанэ хэлъхьагъэнымкIэ ыкIи гъомылэпхъэ товархэм ауасэхэр къыдэмыгъэ-кIогъээнхэмкIэ Иофыгъоу зэрэхъэхэрэр зэгъэшIэгъэнхэм ехы-лIэгъэ упчIэу депутат куп ыгъэу-цугъагъэм иджэуапэу министр-хэм я Кабинет къышагъэхъазы-рыгъэ къэбарым зэхэсыгъом хэ-лэжыагъэхэр едIугъэх. Бэдзэр-шIыпIэм уасэхэр зэрэщыгъэпсы-гъэхэм, ахэм лъапсэ афэхъухэрэм, чIыплэ хабзэм Иофыгъоу зэрехъ-хэрэм ыкIи зэрехъаштхэм яхы-лIагъэу зэхэсыгъом къышыгушы-лагъ уасэхэм ыкIи тарифхэм къэ-ралыгъо гъэорышIэн ахэлъхьгъэ-нымкIэ Адыгэ Республикэм шы-зэхэщгъэ ГъэорышIапIэм ипа-щэу Псылушъо Юсыф.

Ащ къызэриIуагъэмкIэ, со-циальнэ мэхъанэ зигъомылэп-хъэхэм Адыгеим уасэу щыраIэхэр Урысые Федерацием адрэ исубъ-ектхэм ябгъэпшэхэ хъумэ, гурыт пчъагъэхэм алъэлэсых. Потребителскэ корзинэIэ заджэхэрэм хэ-хьэрэ гъомылэпхъэхэм 2009-рэ ильэсым ичъэпыогъу ыкIэхэм яхъулIэу уасэу ялагъэхэмрэ (сомэ 2031-рэ) 2010-рэ ильэсым ичъэ-пыогъу ыкIэхэм аджэ зынэсыгъэ-хэмрэ (сомэ 2394-рэ) зэбгъапшэ-хэмэ, ахэр процент 17,8-у къы-дэколягъэх. Арэу щытми, уасэхэр Урысые Федерацием игурыт пчъа-гъэхэм процент 2-кIэ ыкIи Краснодар краим игурыт пчъа-гъэхэм процент 0,9-кIэ анахь ма-кIэх. Гъомылэпхъэ товархэм ауасэ-хэр къызэрэдэколягъэхэм лъэ-ныкъо Iаджи лъапсэ фэхъугъ, ау зэкIэри зыфэкIожьырэр сырьер нахь лъапIэу къашфын фаеу зэр-эхъугъэр ары. ГушыIэм пае, ты-гъэгъазэр зэрэщыфэр уасэу ха-бзэм ыгъэнэфагъэр фэдэ 2,5-кIэ нахь ин хъугъэ ыкIи тыгъэгъазэм хэшIыкIыгъэ дагъэм ыуасэ про-цент 21—22-у къыдэколягъ. Адыгэ Республикэм къышамыгъэхъа-зырэр хъаджыгъэ лъэпкхэм ауасэ процент 13-у хэхъуагъ нахь мышIэм, коц хьалыгъум ыуасэ сомэ 8—11-м шIокIыгъэп. АщкIэ лъэшэу ишIуагъэ къэIуагъ «На-роднэ хьалыгъу» зыфиIорэ ак-цием хьалыгъугъэжэ предприятие 24-рэ зэрэхъажьэрэм.

Джаш фэдэу Юсыф къашыу-цугъ пIэлъэ кIэIым зехъэгъэн фэе Иофыгъоу агъэнэфагъэхэм. Ахэм ащыщых Адыгэ Республикэм и Президент номерэу 225-рэ зытет Указэу къыдигъэкIыгъэм игъоу ыльэгъухэрэр зэрагъэцкIэжы-хэрэм иульэкIлун гъэлэшыгъэ-ныр, Урысые Федерацием инэ-мыкI субектхэм опытуэ яIэр зэ-гъэшIэгъэныр, зыгъэпсэфыгъо мафэхэм мэкъумэщ продукциер зыщыIуагъэкIырэ ермэлъкхэр зэхэщгъээнхэр, ООО-у «Мам-рыкъом», ОАО-у «Джэджэ шэ за-водым», ЗАО-у «Шэуджэн шэ за-водым», ООО-у «Тамбовский», ЗАО-у «Радуга», ЗАО-у «Киево-Жураки» зыфиIохэрэм къыдагъэ-кIырэ продукцием инахьбэр рес-публикэм зыкIырашырэр зэхэ-щгъээнхэр ыкIи ахэм япродукцие тиреспубликэ нахьбэу шащэу гъэпсыгъэныр. Джаш фэдэу пIэ-лэ нахь чыжэм тельытэгъэ гу-хэлъэу агъэнэфагъэхэм къате-гушылагъ.

Шыпкэ, а зэпстэур игъо дэ-дэу шытых ыкIи щылэныгъэм

хэм афэдэу атегушыIэнхэу Иофыгъуабэ хамыгъэуцогъагъэми, ащ зыщыхэпIа-гъэхэм республикэм ищыIаIэкIэ мэхъанэ шъхьалэ зилэ законопроектитIу ахэ-тыгъ. Кыхъашт 2011-рэ ильэсым ыкIи план пIалъэу 2012 — 2013-рэ ильэсхэм Адыгеим исоциальнэ-экономикэ щыIаIэкIэ зэрэгъэпсыгъэщтым, нэмыкIэу къэплон хъумэ, республикэ бюджетым ехыIлэгъэ законопроектыр, джаш фэ-дэу шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондм ибюд-жет апэрэ еджэгъумкIэ аштагъэх. Ахэм ямызакъоу, депутатхэр, джаш фэдэу республикэм щыпсэхухэрэр зыгъэгумэкIыхэрэ лъэныкъохэм атегушылагъэх. Ахэм яхыIлэгъэ Иофыгъохэу «Правительствэ сыхъатым» цагъэнэфагъагъэхэм атегушыIэнкIэ депутатхэм ИофшIэныр рагъэжыгъагъ.

щыпхырышыгъэнхэм шIуагъэ къызэритыштым шэч хэлэп. Ау депутатхэм яупчIэхэм джэуапхэр къаритыжъхэз доклад къззышы-гъэм къыIуагъэхэм уналэ атемы-дзэн плэкIышIтэп ыкIи уасэхэр къызэрэдэIуаехэрэм лъэпсэ шъхьалэ фэхъухэрэ а лъэныкъо-хэр арэу къытшIошIы. ГушыIэм пае, щэр переработкэ зышIырэ предприятиехэр Адыгеим итхэм сырьёу агъэфедэрэм ипроцент 90-рэ фэдизыр Краснодар краим къышашфэр. Тидэ щыIэхэ ти-былымахъохэр? Адыгеим былым-хуныр къышыпIэтын плэкIы-штба? «Коцыбэ къэтхыжыгъ» оIокIэ кыныгъохэр зэшIохыгъэ зэр-эмыхъуштыр хэти ешIэ. Титучан мэкIайхэм щатэу атетым инахь-бэр Къэрэщэе-Щэрджэсым, Къэ-бэртэе-Бэлъкъарым къаращы-гъэх. Сыдэуштэу ахэм былым-хэр ашахъухэр? УпчIэу щыIэр бэ. Ащ изактоп. Шыпкэм тетэу угушыIэн хъумэ, бэдзэр зэфыш-тыкIэ щыIаIэкIэм хэгъэгур теыхагъ. Зэралоу, уасэр продукцием къы-зэрэIкIэупчIэхэрэм ельытыгъ. Джы къызэрысэгъэм производительхэм ыкIи щакIохэм ярентабельность зышIокIы мыхъуштыр зыгъэнэфэ-рэ закон Урысыем ильэп. ЕтIанэ сыдэуштэу «уасэм къышыгъаIкI» пфяIошта? УялэIун, уяушыин за-кIор ары хэкIышIэу къэнэжы-рэр. Арыш, пIэлъэ нахь чыжэм тельытэгъэ гухэлъэу яугу къы-шыгъэ Юсыф хигъэунэфыкIыгъ сатыум пылэ сетевой предприя-тиешхохэр, лым ыкIи шэч ате-льытэгъэ былымэхъо комплексахэр зыгъэпсышт инвесторхэр рес-публикэм къегъэблэгъэгъэнхэ, мэкъумэщ продукциер зышIуа-гъэкIышт бэдзэршIыпIэхэр зы-шагъэпсышт инвестиционнэ пло-щадкэхэр гъэнэфагъээнхэ зэрэ-фаер. Джашыгъум зэнэкIокъум хэхъошт ыкIи ащ дыкIыгъоу уасэ-хэри къеIыхыштых.

Джаш фэдэу депутатхэм апа-шъхэ къышыгушылагъэм къы-Iуагъ гъомылэпхъэ продуктхэм ауасэхэр гъэорышIэгъэнхэмкIэ Урысые Федерацием исубъект-хэм яхэбзэ гъэцкIэкIо органхэм фитыныгъэу яIэхэр мэкIэ дэдэу зэрэщытхэр. Арыш, гъомылэпхъэ-хэм ауасэхэр гъэтэрэзыгъэнхэр псынIкIэу ыкIи шIуагъэ къытэу къэралыгъом ыгъэорышIэу гъэ-псыгъэным фэшI Къэралыгъо Ду-мэм идепутат куп Федеральнэ за-конопроект къызэригъэхъазы-рэгъэр, Адыгеим ащ зэрэдыригъэ-

штэщтыр ыкIи 2011-рэ ильэсым ар аштэнэу зэрагъэнэфагъэр хигъэу-нэфыкIыгъ. А законопроектым егъэнафэ мэкъумэщ продукцие ыкIи гъомылэпхъэ куп зырызхэм ауасэхэм осэ тегахъоу афашIы-рэр зышIокIы мыхъуштыр гъэнэ-фэгъэным ифитыныгъэ яIэ хъушт Урысые Федерацием и Прави-тельствэ, Урысые Федерацием исубъектхэм якъэралыгъо хэбзэ органхэм ыкIи чIыплэ зыгъэоры-шIэжыным иорганхэм. Джаш фэдэ хэбзэ унашъо щыIэ зыхъукIэ ары нылэп уасэхэмкIэ производи-тельхэм ыкIи щакIохэм уяупчIын, пшъэдэIкIыжэ ябгъэхъын зыплэ-кIыштыр. Ау, къызэрэтишIошIы-рэмкIэ, зэкIэми анахь шъхьалэу щыт чIыплэ производствэр къэ-Iэтыжыгъэныр, щэр, лыр, кIэн-кIэр нахьбэу республикэм къы-цахъыжъхэу гъэпсыгъэныр. Нэ-мыкI чIыплэхэм къаращырэ то-вархэм ауасэ сыдигъокIи зэрэ-нахь иныштыр хэти къыгурылонэу къытшIошIы.

Республикэр зэрэпсэушт бюджетыр

Адыгэ Республикэм 2011-рэ ильэсымкIэ ыкIи план пIалъэу 2012 — 2013-рэ ильэсхэмкIэ ирес-публикэ бюджет къытегушыIэз, Адыгэ Республикэм и Къэралы-гъо Совет — Хасэм бюджет-финанс, хэбзэIахэ ыкIи экономи-кэ политикэмкIэ икомитет итхъа-матуэ Мыгу Рэщыдэ депутатхэм агу къыгъэкIыжыгъэ лъэныкъом-кIэ республикэ бюджетым ехы-лэгъэ къэлотэныр къедгъажэ тшIоигъу. Ащ хигъэунэфыкIыгъ республикэ законным ыгъэнэфэ-рэ пIалъэм ехъулIэу республикэ бюд-жетым ехыIлэгъэ законопроектыр министрэхэм я Кабинет Парла-ментым къызэрэишIагъагъэр. Джаш фэдэу АР-м финансхэмкIэ иминистрэу Долэ Долэтбый бюд-жетым къытегушыIэ зэхъум къы-Iогагъ федеральнэ бюджетыр джырэкIэ зэрамыштагъэр. Мыр хэгъэунэфыкIыгъэн фаеу тэзы-гъаIорэр республикэ бюджетым ипчъагъэхэр джырэкIэ мытэрэ-хэу зылытагъэхэр депутатхэм къахэкIыгъагъэш ары.

Республикэ бюджетым нэшанэу хэлъхэм къатегушыIэз, финанс-хэмкIэ министрэу Долэ Долэтбый зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, ыпэ-

рэ ильэсхэм афэдэу кыхъашт ильэсми ар социальнэ лъэныкъо-хэм нахь афэлэжырэ бюджетэу гъэпсыгъэ. Ащ лъапсэ фэхъу бюд-жет мылкъум нахьбэу шIуагъэ къегъэтыгъэнымкIэ, бюджетыр социальнэ Иофыгъохэм афэлажэу гъэпсыгъэнымкIэ, республикэм хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнымкIэ ыкIи хабзэм пшъэрылIэу зыфи-шIыжъхэрэр гъэцкIэжыгъэн-хэмкIэ стратегическэ гухэлъхэр.

— Джы тызхэт ильэсым ельы-тыгъэмэ, кыхъашт ильэсым фе-деральнэ гулпэм къыкIышт фи-нанс IэпыIэгъур сомэ миллиони 167,5-кIэ нахь макIэ зэрашыгъэм ыпкь кыкIэу, республикэ бюд-жетым ифедэхэм якъэIуапIэхэм къазэрэщыкIагъэм, социальнэ ыкIи нэмыкI хъарджхэу респу-бликэм зыфишIыжыгъэхэр гъэц-кIэжыгъээнхэм апае бюджетым къышкIэрэ ахъшэр шэпхэ анахь инэу законным ыгъэнафэрэмэ алъыкIахъэу бюджетым къы-щидэлъытэгъэн фаеу хъугъэ, — къыIуагъ Долэ Долэтбый. — Зэ-кIэмкIи республикэ бюджетым 2011-рэ ильэсым фэдэу кыIэкIэ-хъаштхэр прогнохэм сомэ мил-лиарди 7-рэ миллион 855,9-у агъэ-нафэ. Тызыхэт ильэсым къытIэ-кIэхъанэу тызажэрэм ар ипроцент 84-рэ нылэп. Республикэ бюдже-тым 2011-рэ ильэсымкIэ ихъардж-хэр сомэ миллиарди 8-рэ милли-он 845,5-у дгъэнэфагъэх.

Министрэм зэрэхигъэунэфы-кIыгъэмкIэ, республикэ бюдже-тым ифедэхэри ихъарджхэри нахь макIэ шIыгъэнхэ фаеу зы-кIэхъугъэр федеральнэ бюджетым кыкIышт дотациехэр, субвенцие-хэр ыкIи субсидиехэр нахь макIэ ашIыгъэхэш ары. ЫпшъэкIэ къыштыIогъэ фэдэхэм ащыщэу 2011-рэ ильэсым зэкIамыгъэкIо-жышт ахъшэр республикэ бюд-жетым къыратыштыр сомэ мил-лиарди 4-рэ миллион 207,5-рэ. Ащ щыщэу сомэ миллиарди 3-рэ мил-лион 347,4-рэ бюджетым икыу-ныгъэу иIэр гъэтэрэзыгъэным, сомэ миллион 238,1-р субсидие-хэм, сомэ миллион 570,9-р суб-венциехэм ыкIи сомэ миллион 51,1-р нэмыкI хъарджхэм ате-льытагъ. ЗэкIэри зызэхэбгъэ-хъожьэхэкIэ хъарджэу агъэнэфа-гъэхэм апэIухъашт мылкъум икыэ-кIуапIэхэм къашыкIэрэр сомэ мил-лион 989,6-рэ.

Къэлогъэн фае федеральнэ бюд-жетым кыкIырэ IэпыIэгъоу рес-публикэм къыратырэм ильэс къэс

къышагъаIэу зэраублагъэр ыкIи имыкырэ мылкъур чIыпIэм къы-шахъыжырэм хагъахъозэ рагъэ-къужыын фаеу зэрэхъурэр. Нэмы-кIэу къэплон хъумэ, зылыгъыжын щыIаIэкIэм республикэр ренэу фэ-кIо ыкIи ащ ельытыгъэу произ-водствэм хэгъэхъогъэн, инвестор-хэр къегъэблэгъэгъэнхэ, зэкIэ фэдэ къззытын зыльэкIышт лъэныкъоу Адыгеим иIэхэр гъэлэжыгъэнхэ фаеу мэхъу.

Шыпкэ, зылыгъыжын щыIа-кIэм фэкIогъэн зэрэфаем бэша-гъэ игугъу зашIырэр ыкIи ар бгъэ-шIэгъонэу щытэп. Ау республикэ бюджетымкIэ медицинэр, гъэсэ-ныгъэр, нэмыкI отраслэхэр пIы-гъынхэу зэрэщымытыр гурыIо-гъуаеп. Ахэм апэIухъашт мылкъур федеральнэ бюджетым къытIуп-шын фае. Ау отраслэхэм ателъы-тэгъэ мылкъур нахь макIэ зэра-шIыгъэм дезымыгъэштагъэхэр депутатхэм къахэкIыгъэх. Шып-кэ, Федеральнэ бюджетыр за-штэкIэ чIыпIэм шагошчыжыныу щымытэу ыкIи гухэлъ гъэнэфа-гъэхэм ателъытэгъэ программэхэм атегъэпсыкIыгъэу федеральнэ ми-нистерствэ зэфэшъхьафхэм рес-публикэм къыфатIупшышт мыл-къур зыфэдизыштыр джырэкIэ ашIэгорэп. Тызыхэт ильэсым мылкъоу къалыIэсыгъэм ельы-тыгъэу республикэ бюджетым ифедэхэм ыкIи ихъарджхэм бэрэ гъэтэрэзыжынынхэр зэрафашIы-гъэхэм фэдэу, кыхъашт ильэсми мылкъу къалэIэхъан ыльэкIышт, ар ильэсым ыкIэхэм алъыIэсыныри къыдихэт.

Сыдэу щытми, бгъу пстэумкIи зытегушыIэхэм республикэ бюд-жетым иконцепциехэм депутат-хэм адырагъэштагъ, апэрэ еджэ-гъумкIэ аштагъ. ЯтIонэрэ еджэ-гъум тельытагъэу джы депутат-хэм гъэтэрэзыжынынхэр къатынхэ алъэкIышт.

Джаш фэдэу шIокI зимылэ ме-дицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондм ибюджети депутатхэр тегушылагъэх, апэрэ еджэгъумкIэ аштагъ. Зэрагъэна-фэрэмкIэ Фондм ибюджет фе-дэу кыIэкIэхъаштыр сомэ мил-лиардрэ миллион 485-рэ мин 618,8-рэ.

НэмыкI законхэмрэ унашъохэмрэ

Зигугъу къэтшIырэ зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэр апэрэ ыкIи ятIонэрэ еджэгъухэм ателъытэгъэ законо-проекти 7 хэлIагъэх, аштагъэх. Ахэм ащыщых Адыгэ Республи-кэм иминистрэхэм я Кабинет ехыIлэгъэ законным зэхъокIыны-гъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъы-гъэр, Адыгэ Республикэм и Зако-нэу «Организациехэм ямылкъу ехыIлэгъэ хэбзэIахъым фэгъэ-хыгъ» зыфиIорэм ия 4-рэ статья зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм ехыIлагъ» зыфиIорэр, Адыгэ Рес-публикэм и Законэу «Транспорт хэбзэIахъым ехыIлагъ» зыфи-Iорэм ия 3-рэ статья зэхъокIы-ныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэ-хыгъ» зыфиIорэр, нэмыкIхэр. Зэ-хэсыгъом Парламентым иджэ-псэлъитIу шаштагъ. Бюджетым епхыгъэ организациехэм яIоф-шIапIэхэм ялэжъапкIэ фэгъэхыгъэ зэхъокIыныгъэхэр федеральнэ за-конодательствэм фэшIыгъэнхэм-кIэ лъэлэу фашIыгъ УФ-м и Къэ-ралыгъо Думэ и Тхъаматэу Б. Грыз-ловым. Джаш фэдэу Урысые Фе-дерацием культурэмкIэ иминист-рэу А. Авдеевым фэгъэхыгъэ джэпсалъэр зэхыIлагъэр «Куль-турэмкIэ къоджэ учреждениехэр къэгъэнэжыгъэнхэр ыкIи хэхъо-ныгъэхэр ягъэшIыгъэнхэр» зыфи-Iорэ федеральнэ программэ штэ-гъэныр ары.

Зэхэсыгъом икIэхухым феде-ральнэ законопроектитIу хэлIа-гъэх, ахэм зэрадырагъаштырэр кызылотыкIырэ унашъохэр ашIы-гъэх.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Цыфышлум ильагъо хэклуаклэрэп

Непэ тызыщыпсэурэ уахтэу гумэклыр кызыбэккэу, гу-клэгур зышмаккэу, ушыонэ-этэлтэу улъежыагъэи узккэ-мышхаштыр псынклэу мачтэ. Гукъау нахь мышлэми, тыгу-клэ кытпэблагъэхэу, зиуи, зишлэ зэтэтхэу, зигуклэгъуи гъунэ имылэгъэ цыф шлагъо-хэр псынклэу тлэкклых, зэманым япсаушхэ тпэчы-жэ ешых. Ащ фэдэ нэбгырэ пэпч, ильэпкэ филэжыгъэм укышкырыкызы уасэ фэп-шыныр, ыцлэ дахэккэ еплэ-жыныр ифэшъуашэу, кылэ-жыгъэу сэ сэлгытэ. Непэ нэ-луасэ шъузыфэшлэ сшлои-гъор адыгэ клалэу Гьонэ-жыккэ Хьудэ ыкыоу Вла-димир.

Гьонэжыккэохэр ялэккэу Теуцожэ районым итыгъэ къа-джэу Къэзэныкыуае шыщы-гъэхэми, яунагъоккэ Украинэм, Донецкэ хэкум ит поселкэу «Южный» зыфиорэм шы-псэунхэу хьугъагъэ. Хэгъэу зэошхом ыуж тыхэгъэу изэ-тегъэуцожын зылахышхо хэ-зылхыгъэгъэ Гьонэжыккэ Хьудэ партием иунашккэ Ук-раинэм 1947-рз ильэсым за-гъаклом, унагъори ащ зыди-щэжыгъагъэ. Ащ Владимир кышыхыгъэ. Зэманэу блэккы-гъэм илэуажэу, хэгъэушхом ицлэ цлэрылоу В.И. Лениным фэдэу хъуным клэхопсхэу ны-тыхэм а цлэр клалэм фаусы-гъагъэ.

Ицлэушхом кышхэгъэжы-гъэу зыфшытыккэ дахэу, зэгур-ионыгъэу унагъом ис на-хыжыгъэм азыфагу илыгъэр зэхышлагъэу, къалорэм блэмы-клэу, ахэр ишысэтехыпэхэу шытыгъэ.

Еджаплэм члэсыфэккэ Вла-димир клэзэгъаджэм кылуа-тэрэр псынклэу ышхуатэу, зэ зэхихыгъэм клэзыгъэ фимы-шлэу ышхэзэ риубыгъэу кы-рыккылауагъэ. Еджэгъу ильэсхэм кружокхэу еджаплэм шызэхэ-щагъэхэм зэккэм ахэлэжы-ныр иккэсагъэ. Дисциплинэу зэ-ригъашлэхэрэм хысапыр къа-хигъэжэу шлу ыльэгъуыгъэ, фэ-гуаблэу зэригъашлэщыгъэ. Ильэсипшлэ еджэгъур псынклэу кылауагъэ. Иофшлэныр еджэны-ри зэгъогъухэу адыгэ клэлэ кызырэккэ ишылэныгъэ гъо-гу теуцауагъэ.

Иофшлэпэ зэфэшхыафхэу комсомолым зыдигъэкулауагъэ-хэм, Иоф зышишлагъэхэм кы-фагъэшхыагъэ шытхэу тхыль-хэр мымаккэу унагъом кыфэ-нагъэх. СССР-м иапшээрэ Со-вет и Президиум иунашккэ 1969-рз ильэсым кыфагъэ-шъошэгъэгъэ бгъэхалхэу «За освоение целинных земель» зы-фиорэри ахэм ашыщ.

Гьонэжыккэ Хьудэ иуна-гъо игъэуэ 1967-рз ильэсым кыэккэжы. Псэуплэккэ Мые-кыуапэ кыыхы, гупсэфыгъуи шегъоты. Гъэшлэгъоны, Гьо-нэжыккэ Хьудэ иккэлэхэр лъа-члэм клэрычыгъэхэу, хымэ хэ-коу адыгабзэм фэхымагъэм шыпсэуштыгъэхэми, адыгабзэ-клэ дахэу гушылэхэу кыагъэзэ-жыгъагъэ. Ар шлуагъэккэ зы-фэплэгъуштыр мыпшыжы-хэу ны-тыхэу сабыймэ адэлэ-жыагъэхэр ары. «Адыгабзэр тиунэ рагъэккыгъэп сыдигъуи сянэ-сэтэхэм, ащккэ тхыагъэ-псэушхо ясэлэ, ау сэ сыгу кы-орэ закъор адыгацлэ кызырэс-фамыусыгъэр ары», — ыло-штыгъэ, щхыпцызэ, Влади-мир. Ар Адыгэ кыралыгъо клэ-лэгъэджэ институтым ифизи-кэ-математическэ факультет члэхэ, кыыхыгъэ сэнэхыатым зыфэгъасэ.

1972-рз ильэсым кышхэгъэ-жыагъэу Иэнэтлэ зэфэшхыафхэр ыгъэцаккэзэ Иоф ешлэ. 1977-рз ильэсым КПСС-м и Мыеккэопэ ккэлэ комитет иотдел инструкторэу Иоф ышлэнэу рагъэблагъэ, ыгу етыгъэу Иофшлэн егъэца-ккэ. 1981-рз ильэсым Владимир Мыеккэопэ еджэпкэ-гимназиу N 22-м пэщэныгъэ дызэрихы-нэу агъэнафэ. Сэри мы еджэ-плэ дэдэм Иоф шысшлэнэу зесэ-гъажыэр ары ащ нэлуасэ сызы-фэхуыгъагъэ.

«Куп зыгъэдалорэр куп ыуас» пккэнчэу алуагъэп адыгэмэ. Етлани а купыр цыф лъэккэ зэфэшхыафэбэмэ ялыккэохэр зэхэтыхэ зыхыуккэ, уафэса-кыын, узыкырыплыжы зэпы-тын фауэ хуштыгъэ. Иофыгъо инхэу ыпашхэзэ кыуцохэрэм зыкыаримыгъэгъаштэу, еклоплэ-клэ тэрэз кыфигъотыгъэ, сакъэу Владимир Иофшлэн ригъэккэ-кыштыгъэ.

Цыфыгъэ инрэ шэн гъэтлы-лыгъэрэ зэрэхэлхэр мыгъуа-шэу шытыгъэ. Инэплэгъу чы-

жэу, игупшысэ блогъэу, ыло-штымккэ, ышлэштымккэ зыфэ-сакъыжыу, ыныбжэ емылгы-тыгъэу лъытэныгъэ зыфыуи-гъэшлэу, клэлэгъэджэ купри, клэлэеджэккэ бэдэдэри зэри-шэнхи, Иоф аригъэшлэни ыльэ-кыштыгъэ. Ахэр зэккэ зэккэ-жыштыгъэхэр Владимир цы-фыгъэ шэххэ инэу зэрихы-штыгъэр, адыгагъэу хэлгыгъэр арых. Арынккэ хуон Иофшлэн кыинэу ыгъэцаккэр кыфэ-зыгъэпсынклэштыгъэри.

Я 22-рз еджэпкэ-гимназиер Мыеккэуапккэ анахэ еджэпкэ инэу, пэрытныгъэр зылыгъыгъэ еджапкэхэм сыд фэдэрэ егъэ-джэн-пленыгъэ Иофхэмккэ апэ итэу шытыгъэ. А лъэханым апэ-дэдэу мы еджэпкэшхор ары сыд фэдэрэ зэхыоккыныгъэи кы-зысхэгъэщыгъэр. Апэу адыгэ классхэр, апэрэм шегъэжы-гъэу я 11-м нэсэу кышхыгъэуа-хыгъагъэх. Классхэм зэккэми клэлэеджэккэ 32 — 34-рз адыгэ заккэхэу арысыгъэ. Ащ даклоу, урыс клэлэцлыккэхэми, ежымэ яшлоигоныгъэккэ, адыгабзэр зэрагъэшлэнэу апэу кызыш-хахыгъагъэр мы еджапкэр ары-гъэ. Еджапкэм кружок пчъа-гъэмэ Иоф шашлэщыгъэ. Адыгэ кызышхыгъэ ансамблэу адыгэ клэлэцлыккэхэр зэккэ плэми ху-нэу зыхэлэжыштыгъэм дахэу ыцлэ лугъэу шытыгъэ. Сыд фэдэ зэнэккыуи я 22-рз еджапкэм ичлэплагъэр апэрэхэр арыгъэ. Зэккэмэ апэу мы еджапкэр ары урысыбзэр, адыгабзэр, инджы-лызыбзэр, нэмыцыбзэр зэрэзэ-рагъашлэрэм даклоу, арапыбзэ-ри тиркубзэри зэрагъэшлэнэу зышхырагъэжыгъагъэр. Ахэм язэхэщэн, Иофыгъоу апыль-хэм агъэгумэккэу, мыпшыжы-жэу Гьонэжыккэ Владимир ишыпкыкэу ауж итыштыгъэ. Клэлэеджэккэ пэпчэ плэми ху-нэу, иеджэккэ, игъэпсыккэ, фэ-ныкыуагъэ зылэ ахэтмэ ышлэ-штыгъэ, зэккэмэ апэу ежэ ыльэ-гуштыгъэ.

Еджэпкэшхоу клэлэеджэккэ бэдэдэ зыщеджэщыгъэм зы мыхуон гори члэмыхыжыу хуштыгъэп. Ащ фэдэу кы-зышхыккэирэм, ежэ Влади-мир клалэмрэ янэ-ятэхэмрэ

залуигъаккэштыгъэ. Яклалэ-гъогу пхэнджэ темуцоным-ккэ зэрилэккэу Иофшлэу афэ-хуштыгъэ.

Цыфхэм шлу афишлэныр, афэгумэккыныр, Иофшлэу афэхуныр сыдигъуи ихэбзагъ адыгэ клэлэ кызырэккэ, ар ишлухыафтын зэпытэу зэрэ-штыгъэм ишыхыатэу. Сэри апэрэ мафэу Иофышлэ мы еджапкэм сызэккэу сызылу-клэгъэ клэлэ нэшло-гушлор апэ-рэ урокыр зышхыштыгъэ клас-сым кыккэлупчлэгъэ, икабинет сыригъэблэгъагъэ. Классхэу кысатыгъэхэр зэккэ зэрэадыгэ классхэр, шъэожыгъеу арыс-хэр зэрэбэр кысылуагъэ. «Ащ кыккэрэшлэ? — ылуи кы-сэупчлэгъэ, джэуапыри кы-ритыжыгъэ. — Ори ошлэ, тэ, адыгэхэм, тызэрэгупсынклэр, тэц фэдэх тисабыххэри, арышэ, унэ атебгъэплэгъыккэ хы-штыгъэ, тыдэ шылэхэми уафэса-кыын фае». Урокым ежыри кызыдчлэхыи, нэлуасэ клас-сым сыфшыгъэ, ащ тетэу Иоф-шлэным ильагъо сытырищэ-гъагъэ.

Ильэс пшыккыгуэу Владимир Иоф зышхыдэшлагъэм зы мы-хуон горэ ылуагъэуи, ышлэ-гъэуи сшлэрэп. Иофшлэным уфигъэблэу, пшлэрэр зэккэ кы-лэгъгумэ, уасэ кыыритэу, зы дэгъур кыыхыгъэжэу, нахыбэ зэрэпшлэным укыгъэгъушлоу удэлэжыккэ псынклэуагъэ. Анахэ пшгъэрылэ цыккэу кыпфи-шлыштыгъэ, инапэрэ гушылагъэ-хэр «лъэшэу сыолгъэштыр» арыгъэ. «Жэбзэ дахэм блэу гурбым исыр кыырышэ» зэ-ралэу, жэбзэ дахэрэ жэбзэ кы-бзэрэ лулыхыгъэ. Шъхэккэфэ ини ащккэ зыфыуигъэшлэ-штыгъэ, пфэшлэштыр уигъа-шлэштыгъэ. Пэщэ Иэнэтлэр ыгъэ-цаккэштыгъэми, зыккэ Иофшлэ-штыгъэхэм затырилэтыккэу е зыгъэинэу кыыхыккыгъэп. Клэ-лэеджэккэу ригъаджэщыгъэ-гъэхэмккэ, иккэлэу Иофшлэу Адамрэ Алимерэки шысэтэхыпкэ ар хуштыгъэ. Нэужым шылэ-ныгъэм гукъаохэр кыпигъо-хыгъэх. Ныбжыккэхэу ишхыгъэ-гъуи, иккэлэ нахыжыи дуна-им ехыжыгъэх. Ежымыи гу-хэккэ онтэгъоу кытекулауагъэм ипсауныгъэ зышхыгъэуи, ичлэ-шхыгъэ дунай ыухыгъэ.

Непэ псаоу Гьонэжыккэ Владимир кытхэмытыжыми, ар зилофшлэгъуыгъэхэр, зышлэ-штыгъэхэр, ригъэджагъэхэр опсэуфэхэккэ, ицлэфышлэуагъэ, игуклэгъоу гъунэ зымылагъэр, адыгэгъэ инэу зэрихыштыгъэр ашыгъушхэщтыгъэ, игугъуи шлуклэ, дахэккэ ашышты.

ПХЪЭЧЭШЭ

Мэлаичэт.

АКЪУ-М Иофшлэ.

кы. Мыеккэуапэ.

Сурэтым итыр: **Гьонэжы-ккэ Владимир.**

Адыгэхэр егъашлэм чыплэ-рысыгъэх. Пыйхэр къагъабанэхэ-мэ, якъушхыгъэхэр япытаплэхэу, ямэххэр яухъуаплэхэу, яжы-хэр, ясабыххэр, ябылгыфгыгъэ-хэр ашагъэбылгыгъэу, якъулыф-гыгъэхэр пыйм пэуцужыгъэу, ячлы-гу гупсэ кыагъэгъунэзэ, ллэшлэ-гъухэр зэпачыштыгъэх.

Ау Кавказ заом ыпкэ кыккы-клэ яхэгъэу кыабынэшэ, Тыр-куем икыжыныхэу чыплэ еуцох. А тхыамыккыгъошхом адыгэмэ «псынкыжы» фаусыгъэ. Ау зао хэмытми, укошыныр хызаб.

Мыщ фэдэ гупшысэхэр сшхыгъэ кызыгъэхыагъэр Зеклогъу Мэ-лаичэт ирассказу «Молидхъан нанэмрэ чэмымрэ» зыфилоу журналэу «Зэккышныгъэм» 2009-рз ильэсым иящэнэрэ но-мерэу кыдэккыгъэм итыр ары.

Шыпкыккэр плэштмэ, ащ ыпккэи мы рассказыр гъэзетэу «Единствэм» кыыхыгъагъэ. Зе-клогъум итворчествэ блэ шы-гуазэр. Ащ ирассказхэр на-хыбэу зыцлэ кыслогъэ гъэзе-тыр ары кыыхыгъэуыгъэр. Мэ-лаичэт итворчествэ сэ шлогъэ-шлэгъонэу сылэплэ.

Джы рассказым еплыккэу фысылэр кыслогъэ. Зэккэмэ апэу кыыхыгъэуи сшлоигоур Мэла-ичэт ирассказ нарт эпосым ша-гъэфедэрэ шыккэхэр зэрэхэ-плэгъагъохэр ары. Тыгу кыд-гъэккыжыныр Нарт Саусырыккэ ишэу Тхыожыгъэм дэгъушлэн зэрилэккыштыгъэр. Джа шы-ккэр шегъэфедэ авторым итхы-гъэ. Ар кызырэдэхыгъэр си-гуапэу кыыхыгъэуи сшлоигоур.

Геройхэм уакытегушлэмэ, ахэр тлу зэрэхыгъэхэр. Зекло-гъум рассказым шхыгъэу фишлыгъэм-ккэ ахэм тыналэ атырытегъадзэ. Ежэ анахэ иккэсэ бжыхэ мэфэ фэбэ да-хэм икыгъэлэгъонккэ кырегъажыгъэ. Ау чылопсым диштэу чылэм исурэт шытэп: «Унэ псаоу кызыжыгъэхэми лухохэр алуамылыжыгъэхэу, шхыаны-гъушхыгъэу нэку шлуцлэхэмккэ нэбэ-на-бэу кылопшыштыгъэх».

Молидхъан егъашлэм чылэу зыдэ-сыгъэр, унагъо зышишлагъэр кызы-рибгынэрэм, ащ фэгъэхыгъэу ыгу ихыккылырэр ичэмэу Нэф кыфилуагъэ зыхыккэ, гупшысэ хылыгъабэ шхыгъэм кырегъахыгъэ. Гур мэбырсыры, чылэ пчъагъэу псы члэгъэ ашыгъэхэм яфэ-жыу-жыот макъэ тхыакулэмэ икырып. Лиризмагъэ ин хэлэу иллыхыжыгъэр тапашхыгъэ кырегъэуцох, цыхыгъэ афы-тегъэшлэ.

Рассказым нэмыккэхэри хэтых: илэу Хьаджырам, игъунэгъоу Самэт, цо-кыашлэу Ефим, клэлэ ныбжыккэу Чар-ли, нэмыккэхэри. Ау ахэр зэккэ зыфэ-лажыгъэхэр зы: персонаж шхыагъэм иобраз икыу фэдизэу кыгъэлэгъо-ныр ары.

Клэлэу кыэплон хуэмэ, рассказыр бзэ гурылогъошлу дахэккэ тхыгъэ, пси-хологизмэ куу хэлэ. Сэ сшхыгъэккэ сшлогъэшлэгъонэу седжагъэ, бэмэ са-ригъэгупшысагъэ.

УАЙКЪОКЪО Рэмэзан.

Адыгэккэ.

Зыщызэгъуатхэхэр унэ агъэцэккэжыгъэ

Район ЗАГС-м иотдел тапккэ зы-члэтыгъэ унэм изытет зэрэдэи-гъэм кыыхыккэу, ильэс пчъагъэккэ узккэ-лэбжымэ, районым культурэмккэ и Унэ ахыжыгъагъэ. Ащи гъэцэккэжыныр Иофшлэнхэр ишыккэуагъэ хуыгъагъэ.

Адыгэ республикэ ЗАГС-м игъэ-лорышлэнэу ипашэу Яхьулэ Тэмэрэ гъэцэккэжыныр Иофхэр ыпшгъэ рилы-хыжыгъэх. Охытэ клэккы кыккэу ОО-у «Мастер» зыфиорэм зэрифэ-шъуашэу отделеми хэт унэхэр зэтыри-гъэпсыхыжыгъэх.

— Лъэшэу тафэраз Яхьулэ Тэ-мэрэ, мастерхэм, ахэм япсэуагъэ Губ-жыккэ Мурат, — ело отделеми ипашэу Аккыгу Разыет. — Инэу тыфэ-раз Гужыккэу Рустам. Ащ пхъэн-тлэккэхэр кытфидыгъэх. Гъэцэ-

ккэжыныхэр зауым ыуж отделе-ры кызылэуахыжыгъэ. Клэ шыпкыгъэу унэхэр ашыгъэу кыпшышлэ.

Тэхьутэмыккэе районым иадми-нистрацие ипашэу Пшыдатэккэ Ри-зо, АР-м и ЗАГС игъэлоуришлэнэу ипашэу Яхьулэ Тэмэрэ, Тэхьутэмы-ккэе кыдэжэ псэуплэм ипашэу Мы-шгъэ Мэдинэ, нэмыккэхэри отделеми икызылэуахыжыныр фэгъэхыгъэ зэхэ-хэм хэлэжыагъэх.

— Инэу сигуапэ, районым шы-псэуэхэрэм сафэгъушлэ нэчыхэр зы-щатхыгъэ унэ шлагъо шъуилэ зэрэ-хыгъэмккэ, — кылыуагъэ Яхьулэ Тэ-мэрэ. — Къэзэрэхэхэрэр зышхы-гъэхызырыштыр, гушлогъо мэфэ-ккыры зышыккэуштыгъэ залхэр нэфынэх, кыабзэх, гулэтыплэх.

Пшыдатэккэ Ризо кызыгъушлэм, районым зыпкэ итэу зыкызырэлэ-тырэр кылыуагъэ. Иофшлэпккэхэр, унэгъуагъэхэм кыахыжыныр ама-лышлэхэр шылэхэ зэрэхыгъэр игу-шылэ кышхыгъэхыгъэх.

Агъэцэккэжыгъэ унэм апэу шы-зэгъуатхэгъэ ныбжыккэхэм Ризо афэгъушлэуагъэ, шлуахыафтын аритыгъэ. Зыккыгъэхэр ильэс 30 зэрэхыгъэм пае, зэхыгъэгъуэхэу Пшыдатэккэ Айдымэрэ Нурыетрэ афэгъушлэуагъэх. Сабыитлу зыплурэ Нина Витушки-нам клэлэцлыккэу шлушлэ фондэу «На-тали» зыфиорэм дахэккэ ыцлэ кы-рылуагъэ.

ХЪУШТ Шэбан.

Сурэтым итхэр: **Пшыдатэккэ Ри-зорэ Яхьулэ Тэмэрэ.**

«Псынкыжыгъэм» фатгъэдагъэр

Зихъэ кум ихьэрэр мэунэхъу, зихъэ уц ыхьурэр мэунэ

Повесть

Мэкъуоныгъу. Жыпсы. ЗэфэдэкӀэ пкӀашыи уци атет осепсыр текӀыным пэчыжъ. Жыи къабзэр пкӀынэ-лынэм хахъу гугъатхъ. Нэплъэгъум къыубытыр дэхагъэр къыры-плотэнэу гушыӀэ къэгъотыгъуай. ГукӀэ къызэрэзэхышӀэрэм ыгъэрэзэу сыдрэ бгъукӀи зигъазэм, зызыплыхъэзэ хъазырӀу нэклэ зыгъэхъагъу мэкъоо клалэм инэплэгъу мычыжъащӀу къышыуцугъ. Къэгъагъу дунаим тетым изырызыгъор мэкъу хэшыошхом итэ-къуагъэшъ, нахъ псынклӀ къэ-плонклӀ ащыклӀэрэр. Лушъхъэ къызэлуиыхыгъагъу нэм къы-клӀэпыджэхъу чыхӀэн тебзэ плыжыбызэу шыофым шъхъа-рыхъогъагъ. Плъыжъ нэклӀ-луикӀым кунэ-куӀэу фыжыбызэ дахэр шӀэ къызыгъагъу къы-хэщыштыгъ. Плъыжыбызэм нахъ къыклӀэгъэтхьыр фы-жыбызэ дахъу нэр зыгъэрэхъа-тырэ къэгъагъэр нахъ пэбла-гъэ хъу къэс мэ Ӏэшлоу зэхъу-хъагъэхэр къызэхуиуфыкӀы-штыгъ. Къэгъэгъэ фыжыбым ымэ дунаим зыхъокӀлэн те-тэп. «Угу къысэмгыгабгъ, сиу-шъхъэ дах, хъэкъужъ фы-жыбы сэгъуокӀон слъэкӀыштӀэп, ащ пэшынын шылахэп», — зы-дэгущыӀэжъзэ къызэсым, къы-зэхышӀагъ мэ Ӏэшлоу къылу-агъэр.

— Сидэхэ дэдэх, — Ӏэ аще-фэ къэгъэгъэ фыжыбым, — су-рэтых, шыоупсых, шыош фэдэ шымыӀах. Шъо шъухъамыт-ми тичэм къэрэжъ фикъунышъ къылыжыштыгъ — шыофыр зэкӀэ уц закӀэу мэкъушху. — Шыоф къэгъэгъэ хъэкъужъ фыжыбы ыльэгъу къэс шъхъасыштыгъэп гъэшӀуабзэм. Зыщыпидзэжынын дэдэм ыкӀыбкӀэ зэхыгыгъэ макъэм къызэригъэплъэкӀыгъ:

— Сыд, сикъуонгъур, пшыхъэ урэгущыӀэжышъ шыофым уит, укъэзыщагъэр къысэгъуучъ-жыгъ, умыупкӀэмэ къыпыкӀы-штыр ошӀэба?

— СэшӀэ! ИмэкъупкӀэ къы-сетышъ, ильэс къэс сэгъуупкӀэ. Хашъор къычыхъэзэ, къыра-нэжыгыгъэхэр ежъ еупкӀэжыи. Сшынахыжъ гушӀланэ жъуу мэкъупкӀым сыкынигъэсы-гъэм, къэгъэгъэ фыжыбым сы-гу ягъу. Непэ зи сфялоштӀэп.

— Дэгъу, сэри къутирым сыкӀонышъ, синыбджэгъу дэжъ сыдэхъашты, зысымылэгъу гъэр бэшӀагъэ, — шӀэмэдж зэшло-лыр куандэм хэзгъэбылгы-хъэрэ ипкыгъолэгъу чэфылэм ынэ эжъухэр ыупӀыцӀэхэзэ ӀушхышӀыкӀыгъ. Нэфагъэ санэ зэрэклафштыр. Икъутир ныб-джэгъу гъэрэклӀо исэнашъхъэ фэмыгъэтӀылыжыгъу зэрэбэ-гъуагъэр ыжэ зыдэмыкӀырэр мэфэ зауӀэ хъугъэ. Ори гъолыи чыгъе, укъэзгъэуштыт сыкъэ-кӀоным!

Къэлъуц шъабэу къэгъэгъэ мэлур, шъхъасыпэу къыухъуу гугъэзэ, фэсакъыпэу чыгъэе кондэхъохэм къанэсыгъ. Гъэ-

хъунэу къызэрыхъагъэр фы-жыбызэ, шъышъышъуу къэ-гъэгъэ фыжыкӀэ ушъэгъагъэ. Ащ ыжэ къышылузыжыгъап, фэдиз зы чыплӀэу зыкӀи ыльэ-гъугъэпты, ыӀони ыгъотыжыи-гъэп. Гъэхъунэр егугъупэзэ къыухыи, шъхъэндэхом ыкӀо-гъу зышӀыгъ, икӀэптан икӀа-дзэу зыгъэгупсэфыгъ.

— Сыдэу шӀагъуа тидунай! Хэта къэзыгупшысыгъэр? Уашъоу сашъхъагъ къиуцуа-гъэр гъунэнчъ. Купрауз зыкла-гъэчыгъэкӀэ плӀэтэхъошхоу къэбзэ-лъабзэу ибзагъ — зи-дэхагъэ гъунэ фэшӀыгъуаеи егупшысэзэ чыем хилъэсагъ.

Зэрэчыгъэм ибагыи ымы-шӀэу, нэфапӀэми пкӀыхъапӀэми зэхимыфышъоу мэкъоо макъэ зэхехы. Шъхъэндэ къогъум къызыкъокӀым, ыльэгъугъэм ыбзэ ригъэубытыгъ, лыи шъэ-джэшъэжъу итеплӀи иӀуплӀи зыӀумылъхъагъ гуштӀэгъуа-джэм имэкъу реупкӀэтыкӀы.

— Сыд пшӀэрэр?! Зэ! Уанэ-мыс къэгъэгъэ дахэхэм!

Зицэмэдж ежъ нахыи нахъ сэрэджэ гуиыхым къызэрихъагъы къыкӀыригъэлагъ, къызэшӀуи-упкӀынкӀэ къыгъащты. Чэф зи-Ӏэу къутирым къыкӀыжыгъэри къырихыӀӀэжыгъэми, ишӀуагъэ къэкӀуагъэп, ари шӀэ-мэджышхор къыгъаӀи къы-филыгъ. Нахъ клалэм къы-рипхыгъ:

— Хъэмэ къальфыгъэм ти-мэкъу езгъэупкӀэна слъэгъуэз, сэ сицэмэджи ежъ ием нахъ цакоп! ЗэшӀосыупкӀышт!

— Умыпэу, зыгъалӀ, плъэ-гъурэба зэрэдэлэхор? Илоф зышӀэщтыр къэсышт лъэте-мытэу. ТимыуплӀэкӀоу рэхъа-тыгъо ыгъотыштӀэп. ПшӀэрэба пшынахыжъ ишӀэн?

— Ары шъхъаеи хъакъужъ къыгъанэрэп. ЗэхеупкӀатӀэх къэгъэгъэ сурэтхъу сыгу зэгъу-гъэхэр! Сабый цынэхъу къыс-шыхъугъэх, ежыым лыкыы-лпыпсы ешӀых, хъапэсапэ регъафэх!

— Зыгъэбыау сӀуагъэба, ыпсэ рызгъэджэгужыштыр къызэрэблэгъагъэр синэшъэ-уашъэ къыхагъ, — мэтхъэжыи икъутир ныбджэгъоу санэр дыкӀэзыфыгъэ Ӏоржъорылэр, — морары къэсыгъ, — зыщӀо-ным, лъэтэхъу гъогу бырг-тыргым къырычэрэ «Белару-сыр» къэлъэгъуагъ.

Тракторыр къыгъэуцунэу игъо ифэгъэ къодыгъ, тесыр жыи клӀтэу къызепкӀэхым. Зымы шымыштӀэу зызылыгъэ-рэ къое-чӀэежыыр зигъэчэрэзэу хъэсэ гузэгъоу риушъофыкӀы-гъэм итыгъ. ИцӀэмэджыжъ клӀэ псыгъуи къырифӀэкӀыштыгъ, кӀыригъэлъэсыкӀэу аргъэнхэр къызэридзӀкӀыхэзэ. Хъэдэгъэ-щынэ къэгъэгъэ кошэ зейкӀхэм анэсыгъэу къызэритӀэкъокӀы-штыгъ. Хъэкъужъ къэгъэгъэ чэсэйхъу хъалъчы ригъэфагъэ-хэр зинэрылӀэгъум ыбзэ ри-гъэубытыным къынэсыгъу,

гууз фэхъугъэу нэмыз-Ӏумыз къэхъугъ ыш къарыушӀо зыӀо-плъэм. Жыым ыхъуу блилӀэ-сыкӀи, къое-чӀаеи нэпэшъо-фаоу ригъэхъыгъэр джэрпэ-джэжъу нахыкӀэм къызнэсы-жыым, къэхъугъэри къыгуры-Ӏуагъэп. Ау ицӀэмэджи лъидзы-жыи, зэпэзэладжэу риутыгъэ лышхоу гъумытӀымыжынын ама-л зымыӀэжыым ышъхъэ щы-ригъэгъэзыгъэхъагъ клӀэлитӀум къызафэгубжым:

— ФэмыфыжытӀу, шъуеп-лӀызэ мэкъу хъасэр ешӀогъэ-упкӀэ. ШъуэделӀэу фыклаеу шъуфырӀэп. Ибэ хъурэяшъо къышъутеуу шъуенэгъуап-лӀэшъ шъушыс, — макӀэу къызыдао ыуж, зэрихабзэу, ыгъэжыызэ ынэ лъэныкъо нэ-кӀаоу ыублагъ, зэрэгубжыгъэр ымыгъэбылгышъоу.

— О-уиу, жыӀоу укъэсыгъ! АуштӀэу тызфӀепсэугъэр зэкӀэ едгъэупкӀэнышъ, хъазырӀу ит-шыжынын арыгъэ, — зынэхэр къыхъамышъыжъу щыным ри-хыжыгъэзэ сэнашъом зыкӀеу-хыжыи.

Фэмыхъужъу къыгъэчэфы-жыгъэ анахыжыи кӀэрэ-хъатыжыгъэу къыхегъэхъо-жыи:

— Шъузэрэфай! Джыи кӀэнэ-жыгъэри кӀэжъугъэгъэзэжыи ежъугъэупкӀэжъ ашыгъум!

— Ащ ыупкӀэжыштыр ыухыгъ, хъалыжъо мэтищ еп-тыгъэкӀи а шъуз фыжышхом ыкӀогъу къыфыкъошъыжыи-нэп. ПшӀэрэпын фаешъ осэ-гъашӀэ. БэшӀагъэп къызэхъа-жыгъэр дэхэххом. Къутирым ышӀэп, «примак», — гъорыкӀу.

— Оры зэкӀэ зышӀэрэр! «Примакми» «мыпримакми» ифэшъуашэм Ӏукагъэмэ на-хыбэрэ шъукиутӀэсхыжыи-штӀэп! СэкӀожышъ, шъучыгъеу шъухъамылъэу шъуиӀоф жъу-гъэцакӀэ! — Лъатэзэ къызэрэ-лъэгъуагъэм фэдэу, лъатэзи кӀодыжыгъэ, лӀэу тесым фэдэ трактор гумзагъэр псэ къыпы-клагъэм ычӀыплӀэу. Нэплъэгъум зекӀодыкӀыжыым, чэф зылэм къыпидзэжыгъэ исэмэркъэу:

— Нахыбэр редгъэупкӀы-гъахэмэ кӀэнагъэм зыгорэ ет-шъэжыи! Мо мэз блыгум мэ-кӀоо дэгъу макъэу къыкӀоу-кӀырэр зэхӀпхъэрэба?

— Дэгъушъу зэхэсэхы, сы-дэгукӀэ уенэгъуа, — къыӀорэм нахыбэр ежъ зыфэзыхы-жыырэ клалэм къыхыгъ.

— Адэ тегъэкӀуба мэкъуа-ом! Иныо ӀэшӀу горэ къызды-ригъэхъыгъэшт, шӀэджэгъуашхэ-ри къэблагъэшъ, дэгъоу ты-дэххэшт, — нэуцӀыргъур къэ-чэфыгъ.

— Ашыгъум тэ тимэшӀуси хэдгъэхъон, хъунба? — къэгъу-зэжъуагъ мэшӀусыр зэрылӀэ Ӏалъмэкъыр къыгъэлӀэджыызэ, бэшӀагъэу лъэгъун зыдырилӀэ лыжыым зэрӀулкӀэштхэм фаб-лэрэм.

Гъунэгъужыым шӀэджэгъо нэмазыр къыухыгъэу шхъным

зыфигъэхъазырыштыгъ, сэлам къэзыхыгъэ клӀэлитӀум яӀалъ-мэкъхэр ашӀохъагъэу къыз-дыкӀыгъэхэри ымышӀэу ыпа-шъхъэ къызеуцохэм:

— Шъукъеблагъ, Чабэм къыкӀыжыгъагъу, хъэджа-шъо къышъутеуу шъушымыт. ШъуимэшӀуси кӀэжъугъэ-хъазыр! КӀэщыгъо горэ къы-шъуагъэхыгъэ шыпкӀэ шъуа-нэхэм, боу шъуагъашӀо. — МыгушыӀэхэрэ лыи тӀурысэм къызэрӀублхыгъэр агъэ-шӀагъозэ тӀымылхыштыгъэ клӀэлитӀуми джыри мыучты-Ӏыжыгъэ къояжъэри апчхэм къарахи, Ӏапсхэм къаралъхъагъ бжыи цынэри къагуалъхыи, шӀэ апч зырызыри къыгуагъэ-уцожыгъ, шхъэхэ ашӀоигъуа-гъэми, нахыжышыхоу ятэхэм ялӀэгъум ежъагъ.

Лыи икӀэбар тӀуми дэгъоу ашӀэщтыгъ, революцием имэ-шӀошхо къызтеуагъэхэм ашы-щыгъ. «ОсемнацаткӀэ» жъы-хэр зэджагъэхъу, цыф бэдэдэ зыхъокӀодагъэм, лажыи-хъакыи зымылагъэхъу игъонэмыс зы мафӀэкӀэ ашыгъэхэм, Тхъэр къыделӀи къызэрахъкӀыжыгъэр мышпӀэфыгъэми, къэбар ышӀы-кӀэ фӀагъэп. Хэт ышӀэра мо лыи дымӀошхон ыгу илгыгъэр. Къы-зэрэнэгъэ шӀыкӀэр шӀошъхъэ-кӀоныгъэкӀи пшӀэхэнэп, фыты-гъуаджэ хъугъагъэми. ЫкӀош-хэр кӀодыклае зыщашыгъэхэ мафӀэр къыгъэшӀӀэжыштым ыуджэгъугъэхъагъэу къычӀэ-кӀын. ЕупчӀырэ пӀэпчъ ыбзэ ыубытыгъэу джэуап къызэрэ-римытыжыырэр икӀоджэгъу-хэм бэрэ ауплӀэкӀугъэми, къэ-бар шъэф хъуэрэпты, кӀэнэфэ-гъагъ къехъуллагъэр. «ШӀэлэ-гъэшхо иӀ зыӀорэр нахыбагъ. Аферым, лӀэу къычӀэкӀыгъ, ыко шылыч пчыпыджыныр зыпхырафым гушыӀэ къылуа-гъэп. Ыцаги зыпхырафым кӀэт-хъауагъэп, аукӀыгъэкӀэ алыгъи зышъхъарӀэкӀыжыхэм, ыпсэ ядэжъ къыгъэсыжыгъ. КӀэли-тӀум кӀэбарыр кӀэкӀэу къы-кӀалогӀыкӀыжыгъэхъагъ; итыр-кӀохэр зэрагъэлъэгъун, къафэ-гъэгущыӀэшъуми ӀуупчӀы-хъанхэ мурадъи зэдашыгъэ-хъагъ, нэмазым къытекӀыжы-гъэ лыи гушыӀэгъу зашӀым:

— Тхъаматэр утэгъэхъункӀи хъун, уигъэпсэфыгъо уахътэ тыкъетыгъоу, уимэкъоо макъэ бэшӀагъэми зызэхэтхырэр, нэмазымкӀи тыгуи огъугъ. Сы-дэу щытми, гушыӀэгъу утшы тшӀоигъу тэоштэмэ, — сэнэ шъонымкӀэ ӀыӀ зымыӀэм къы-зэригъэкӀугъ, игъунэгъум ыгу кыгушыӀыкӀэу ылыгътэзэ.

Мэкъооужым ыльапэ къы-щыригъажыи, ышъхъэ тес пӀо хъураем нэсыжъуу ичӀэгъчӀэлъ фыжыхэр зэпиӀлхыгъагъ. Гу лъитэгъэхъагъ цыф мыӀоржъо-рылэм итыркӀохэр зэригъэбы-лшыштыгъэхэм. ИчӀэгъчӀэлъ фыжы зэпыл тегъэпсыхъэгъэ игъончэдж лъэпсхэр зэпыпхы-кӀыгъэхъу, клӀэзэрыко шӀыжыи-

гъэу, ыцэгэ тыркъуи ыко гъо-нэ ужи зэтегъэбылгыхъагъэу къыгъэшӀагъэм къэзыхыгъэм, къыфӀэнэжыгъэр зэрэмыбэри шымыгъушпэу зыфӀэсакъы-жыштыгъ. ИтыркӀохэр ыгъэ-нэгъуаджэщтыгъэх, фӀагъэп хэшъо-унэшъо Ӏоф. Къэрэб-гъагъэкӀэ къыгъанэщтыгъэп, шъхъащытхъужынынми лыи-хъуштыгъэп. Къошыбэ зыхъэ-кӀодэгъэ бзэмыӀу хъадагъэу ылыгътэщтыгъ. ГъэшӀэн хъаза-бэу ынэ клӀэкӀыгъэм лыагъэу къыригъэгъэзэныр къаймэт пчыныжъуу зыфилыгътэщтыгъ, зэрэамалынчъэу, къарыуцы-зыгъэу Тхъэм къытыригъэхъа-гъэр хъадрыхэ ыхыжынынэу бзэмыӀу нэузырӀу зытыригъэ-хъажыгъагъ. ДзэшыӀэхэрэм икӀэбар ащӀэщтыгъ, дзэы-мышӀэхэрэр гушыӀэкӀэ зеутэ-кӀыхъэкӀэ, къаымыдэсэу, шъа-бэу аклӀэкӀлошъыкӀыштыгъ. Джыри ары зэрэхъугъэр.

— Ильэс шъэныкӀо фэдиз тешӀэжыгъэми, тхъамэтэ маф, уитыркӀохэр цыф ебгъэлъэ-гъугъэхъп. Пчыпыджыныр тӀо шыпкӀэ къызыпхырафым цыс къэпӀуагъэп. Тидэ къипхыгъа ащ фэдэ къарыуи? Сыоплшышъ, упелыуанэп, — ээпигъэурӀэп са-нэи къыгъэшӀӀоужыгъэм, гъунэгъужыым ичэт гъэжъогъэ клӀэпц къупшъхъэ фыжыбызэр къычӀыгъэщымэ, шӀэлэмэ зте-уплӀэнкӀагъэр тыришхыхъа-жызэ.

ЗыжакӀи, зыпакӀи, зышъхъа-ци къэрабэу зэдиштэрэ лыи мыиныщӀу, ныбжэ зӀэр, игъу-нэгъу апэрэу ыльэгъоу къы-щыхъоу нэ шхъонтӀэ ӀушхэмкӀэ къеплӀи, мытхытхыхъу Ӏуль-хъэр ригъэхъыгъ.

— Ӏанэм упэсэу угушыӀэ-ныр гунахъ, сикӀал, гушыӀэми уахъти чыплӀи ищыклагъэшъ, зыуж титыр тэжъугъэгъэцакӀэ. ЕтӀанэ кӀэхъурэр тӀэгъун, сыдрэ Ӏофи игъорыгъомэ на-хышӀу, бэ зыгъэшӀӀэных, — къарылуагъ.

ӀасэрӀэп къэбар фаеу, фэ-диз хэзгъэхъожыызэ есэгъэ налор.

— Джыри игъо хъугъэба, лӀэшӀэгъуныкӀо хъужыгъэу уушъэфырэм ышъхъэшыгу къипхыным, сятэ ыгъэшӀагъэм фэдиз къабз.

— Непэ мурадэу тӀӀэр хъэ-къужъ къэгъагъэр къызэбэ-кӀырэ уц хъарзынэр тыупкӀэ-нышъ, чэм хъалъыжъхъэр мыкӀ рыхэтшыжынынэу арышъ, джар тэжъугъэгъэцакӀэ, сикӀалэх.

— Алуи, аӀотэжыи ош фэдэ жэ пытэ слъэгъугъэп. ПкӀыхъэ-кӀи, нафӀкӀи игугъу пшӀыгъэп зыкӀи. Пкъошхэр къызэтыра-укӀэхэи, ашъхъэуцӀхэр къып-тыриупцӀэхъу, ачӀэгъ ухъуи, пчъагъэрэ къызыопыджхэм, зыкӀэбгъэсысыгъэп, хъадэ-гъум укыӀӀыпкӀыгъ. Зэгорэм къӀотэжъба, къыпкӀӀэныхэрэм ашӀэмэ десэ хахынба?

(Джыри къыкӀэлыкӀошт).

Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэло-фашIэу «ДзэкъулыкъушIэхэу хэкIодагъэхэм яунагъохэм арысхэм яунэе псэупIэхэр агъэцкIэжъынхэм пае ахъщэу аратыштым игъэнэфэн» зыфиIорэм и Административнэ регламент зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 143-р зытетэу 2007-рэ илъэсым шышъхьIум и 13-м аштагъэм тегъэпсыхьагъэу ыкIи джырэкIэ кIуачIэ зIлэ законодательствэм диштэу **унашъо сэшIы:**

1. Къэралыгъо фэло-фашIэу «ДзэкъулыкъушIэхэу хэкIодагъэхэм яунагъохэм арысхэм яунэе псэупIэхэр агъэцкIэжъынхэм пае ахъщэу аратыштым игъэнэфэн» зыфиIорэм и Административнэ регламентэу 2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 29-рэм аштагъэм мы кыкIэлъыкIорэ зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэу:

Я II-рэ разделым:

1) ия 2-рэ пункт иподпунктэу 2.1-м хэт гушIэхэу «илгъэс къэс ахъщэу араты-рэм» зыфиIохэрэм ачIыпIэкIэ гушIэу «компенсация» зыфиIорэр тхыгъэнэу;

2) мы кыкIэлъыкIохэрэр хэгъэкIыгъэнхэу:

а) я 4-рэ пунктым иподпунктэу 4.1-м хэт гушIэхэу «Адыгэ Республикэм зэрэ-щыдатхагъэр къэзыушыхьатырэ тхылъыр» зыфиIохэрэр ыкIи я 5-рэ пунктым ия 5.2-рэ подпункт.

2. Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ и Мини-стерствэ иунашъоу N 284-р зытетэу 2010-рэ илъэсым Юныгъом и 30-м аштагъэм кIуачIэ имыIэжъэу лъыгъэгъэнэу.

3. Къэбар-правовой отделым (О.В. Долголенкэм):

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ и Министерствэ исайт ригъэхьанэу ыкIи гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Ады-гэ макъэмрэ», джащ фэдэу мазэм зэ кыдэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм изаконода-тельностьтэ зэхъугъоягъэхэр» зыфиIохэрэм кыхаригъэутынэу;

— Урысые Федерацием исубъектхэм янормативнэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Ми-нистерствэ и ГъэорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм Iэкигъэхьанэу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА
кб. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 15, 2010-рэ илъэс
N 298

Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Социальнэ IэпыIэгъу аратынымкIэ ыкIи мазэ къэс ахъщэ алэклагъэхьанымкIэ фитыныгъэ зэрIэр къэзыушыхьатырэ справкэхэр цыфхэм ятыгъэнхэр» зыфиIорэм зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

ДжырэкIэ кIуачIэ зIлэ законодательствэмрэ Адыгэ Республи-кэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 143-р зытетэу 2007-рэ илъэсым шышъхьIум и 13-м аштагъэмрэ адиштэу шIыгъэным пае **унашъо сэшIы:**

1. Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьо-ныгъэмкIэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Со-циальнэ IэпыIэгъу аратынымкIэ ыкIи мазэ къэс ахъщэ алэклагъэ-хьанымкIэ фитыныгъэ зэрIэр къэзыушыхьатырэ справкэхэр цыфхэм ятыгъэнхэр» зыфиIорэм зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнэу, я II-рэ разделым ия 10-рэ пункт ия 3-рэ подпункт хэгъэкIыгъэнэу.

2. Къэбар-правовой отделым (О. В. Долголенкэм):

— Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьо-ныгъэмкIэ и Министерствэ исайт мы унашъор ригъэхьанэу, гъэ-зетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джащ фэдэу мазэм зэ кыдэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм изаконода-тельностьтэ зэхъугъоягъэхэр» зыфиIохэрэм кыхаригъэутынэу;

— Урысые Федерацием исубъектхэм янормативнэ правовой акт-хэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ и ГъэорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм Iэкигъэхьанэу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА
кб. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 21-рэ, 2010-рэ илъэс
N 305

Адыгэ Республикэм архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитет иунашъу

**ЧIыгу Iахьхэр цыф псэупIэу къутырэу
Садовэм игъунапкъэхэм ахэгъэхьэгъэнхэм
ехьылагъ**

Муниципальнэ образованиеу «Краснооктябрьскэ къоджэ псэупIэр» зыфиIорэм ипашэ зыкызырэтфигъэ-загъэм, Федеральнэ законэу N 191-р зытетэу «Урысые Федерацием къэлэгъэпсынымкIэ и Кодекс кIуачIэ иIэ шIыгъэным ехьылагъ» зыфиIоу 2004-рэ илъэсым ты-гъэгъазэм и 29-рэм аштагъэм атэтэу **унашъо сэшIы:**

1. ЧIыгу Iахьхэу «мэкъумэщ мэхьанэ зIлэ чIыгухэр» зыфиIорэ купым хахьэхэрэр:

1) кадастрэ номерэу 01:04:5611003:822-р зIлэр, квад-ратнэ метрэ 2500-рэ хьурэр;

2) кадастрэ номерэу 01:04:5611003:901-р зIлэр, квад-ратнэ метрэ 64245-рэ хьурэр;

3) кадастрэ номерэу 01:04:5611003:903-р зIлэр, квад-ратнэ метрэ 47626-рэ хьурэр;

4) кадастрэ номерэу 01:04:5611003:904-р зIлэр, квад-ратнэ метрэ 82351-рэ хьурэр

Адыгэ РеспубликэмкIэ Мыекъопэ районым имуни-ципальнэ образованиеу «Краснооктябрьскэ къоджэ псэупIэр» зыфиIорэм хэхьэрэ къутырэу Садовэм игъу-напкъэхэм ахэгъэхьэгъэнхэу.

2. Мы унашъом зигугъу кышIырэ чIыгу Iахьхэр цыфхэр зыщыпсэуштхэ унэхэр шашыным пае гъэ-нэфэгъэнэу.

3. ЗыкIатхэхэрэм ыуж мэфитфым нахьыбэ бламы-гъэкIэу мы унашъом икопие амыгъэкошпырэ мыль-кумкIэ къэралыгъо кадастрэм зэхьокIыныгъэхэр фэ-шIыгъэнхэм пае учет зышIынэу щыт федеральнэ орга-ныр кIэтхэным пае Iэклагъэхьанэу.

4. ЗыкIатхэхэрэм ыуж ЮфшIэгъу мэфэ 30-м кы-кIоцI мы унашъом икопие муниципальнэ образованиеу «Краснооктябрьскэ къоджэ псэупIэр» зыфиIорэм иад-министрации Iэклэгъэхьэгъэнэу.

5. Мы унашъом игъэцкIэн зэрэклорэм иуплэкIун сэ сшъхьэкIэ зыфэсэгъазэ.

6. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Комитетым итхьаматэу О.И. БАКЛАНОВА
кб. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 25-рэ, 2010-рэ илъэс
N 8

Адыгэ Республикэм архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитет иунашъу

**ЧIыгу Iахьыр цыф псэупIэу къуаджэу Козэт игъунапкъэхэм ахэгъэхьэгъэным
ехьылагъ**

Муниципальнэ образованиеу «Козэт къоджэ псэупIэр» зыфиIорэм ипашэ кышIыгъэ джэ-псалъэм, Федеральнэ законэу N 191-р зытетэу «Урысые Федерацием къэлэгъэпсынымкIэ и Кодекс кIуачIэ иIэ шIыгъэным ехьылагъ» зыфиIоу 2004-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 29-м ашта-гъэм атегъэпсыхьагъэу **унашъо сэшIы:**

1. «Мэкъумэщ мэхьанэ зIлэ чIыгухэр» зыфиIорэ купым хэхьэрэ чIыгу Iахьэу кадастрэ но-мерэу 01:05:3200001:408-р зIлэр, квадратнэ метрэ 10250-рэ хьурэр, Тэхьутэмькыое районымкIэ къуаджэу Козэт пэмычыжъэр Тэхьутэмькыое районымкIэ муниципальнэ образованиеу «Ко-зэт къоджэ псэупIэр» зыфиIорэм хэхьэрэ къуаджэу Козэт игъунапкъэхэм ахэгъэхьэгъэнэу.

2. Мы унашъом ия 1-рэ пункт зигугъу кышIырэ чIыгу Iахьыр цыфхэр зычIэсышт унэхэр щэгъэпсынхэу гъэнэфэгъэнэу.

3. Амыгъэкошпырэ мылькур къэралыгъо кадастрэ учет шIыгъэным пае мы унашъор зыкIатхэхэрэм ыуж мэфитфым кыкIоцI гъэцкIэкIо хабзэм ифедеральнэ орган Iэклэгъэхьэгъэнэу.

4. ЗыкIатхэхэрэм ыуж мэфэ 30-м кыкIоцI мы унашъом икопие муниципальнэ образова-ниеу «Козэт къоджэ псэупIэр» зыфиIорэм иадминистрации Iэклэгъэхьэгъэнэу.

5. Мы унашъом игъэцкIэн зэрэклорэм иуплэкIун сэ сшъхьэкIэ зыфэсэгъазэ.

6. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Комитетым итхьаматэу О. И. БАКЛАНОВА
кб. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 27-рэ, 2010-рэ илъэс
N 10

Адыгэ Республикэм архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитет иунашъу

Адыгэ Республикэм архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитет иадминистративнэ регламентэу «ЧIыгу Iахьхэр цыф псэупIэхэм игъунапкъэхэм ахэгъэхьэгъэнхэм е ахэгъэкIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиIорэр ухэсыгъэным ехьылагъ

Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 679-р зытетэу «Къэралыгъо фэло-фашIэхэмкIэ административнэ регламентхэр зэрэрахъухьэхэрэ ыкIи зэрахъэсыхэрэ шIыкIэм ехьылагъ» зыфиIоу 2005-рэ илъэсым шэклогъум и 11-м аштагъэм тегъэпсыхьагъэу къэралы-гъо пшъэрылхэр зэрагъэцакIэхэрэр нахьышIу шIыгъэным пае **унашъо сэшIы:**

1. Адыгэ Республикэм архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитет иадминистративнэ регламентэу «ЧIыгу Iахьхэр цыф псэупIэхэм игъунапкъэхэм ахэгъэхьэгъэнхэм е ахэгъэкIы-гъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиIорэр ухэсыгъэнэу.

2. Мы унашъом игъэцкIэн зэрэклорэм иуплэкIун сэ сшъхьэкIэ зыфэсэгъазэ.

Комитетым итхьаматэу О. И. БАКЛАНОВА
кб. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 14, 2010-рэ илъэс
N 44

Тхылыр кыыфыдагъэкыш

Щэлагъэ цыфмэ кызыхагъэфэным, зэгурылоныгъэ азыфагу илэным афэш «Толерантность» зыфилорэ юфыгъом епхыгъэ зэхыхъэхэр дунаим зыщызэхашэхэр илээс 15 хыгъэ. Ащ ехылыгъэ зэлуклэ Къоклыплэм щыпсэурэ лъэпкэм ямузей и Къутамэу Мыекъуапэ дэтым шыкыуагъ.

Адыгэ Республикэм лъэпкэ Юфхэмклэ, Іэкыб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкыгъумэ адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитетрэ Къоклыплэм щыпсэурэ лъэпкэм ямузей и Къутамэу Мыекъуапэ дэтымрэ юфтхыабзэм клэщакло фэхьугъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шлухъафтын зыфагъэшъошагъэу, Адыгеим культурэмклэ изаслуженнэ юфышлэу, сурэтышл-модельер цлэрыоу Стлашгъу Юрэ толерантностым дунэе мэхъанэу илэм кытегушылагъ, илофшлагъэхэр мамырныгъэм игъэпытэн зэрэфгъэхыгъэхэм, цыфыр зэралпурэм зэхыхъэм хэлажъэхэрэр шыгъэгъозагъэх.

Республикэ общественнэ дви-

жениеу «Адыгэ Хасэм», Адыгеим щыпсэурэ къэндзалхэм, ермэлхэм, урымхэм, нэмыкхэм и культурэмклэ яобщественнэ организациемэ яллыкхэхэр зэлуклэм кыбщыгушылагъэх, упчлэхэр Ю. Стлашгъум кыратыгъэх.

Шэныгъэлэжъхэу Гышц Нухъэ, Мамый Руслъан, клэлэгъэджэ Юфшлэным иветеранэу Стлашгъу Майор, музейм идиректорэу Кушгъу Нэфсэт, ащ игуадзэу Пэнэшгъу Руслъан, нэмыкхэм и Стлашгъу Юрэ итворчествэ дунэе мэхъанэу илэу алытагъ. Адыгэ шьуашгъу, пкыгъоу ащ ышлыхэрэм дунаим щыпсэурэ лъэпкхэр мамырныгъэм ыбзэклэ «кыагъэгушылэху» алытагъ.

ООН-м, щэлагъэм, къэбар жьугъэм иамалхэм, нэмыкхэм и афэ-

гъэхыгъэ Юфшлагъэхэр щылыныгъэм кыыхыгъэх. Сурэтышл-модельерым лъэхъанэу зыхэтыр зэрилэгъурэ шыклар, игушысэ неущрэ мафэм зэрэтелытагъэр илофшлагъэхэм ахэолъагъо.

Хъунэго Чэтиб, Бэджэнэ Мурат, Мэшфэшлэ Нэджэдэт, Едыдж Батырай, Къэзэнэ Юсыф, Гъобэ-кыуае кыкылыхы Ю. Стлашгъум итворчествэ зышлогъэшлэгъонхэу зэлуклэм хэлэжъагъэмэ ащыщых Стлашгъу Майор, Тхьаркхъо Казбек, Стлашгъу Вячеслав, нэмыкхэри.

Дунэе юфыгъохэр зыгъэцкларэ Ю. Стлашгъум гушылэ фабэхэр

кыфалауагъэх, итворчествэ фэгъэхыгъэ тхылы кыдэгъэкыгъэн, дунаим тет цыфмэ алыгъэлэсыгъэн фаеу алытагъ.

АР-м лъэпкэ Юфхэмклэ, Іэкыб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкыгъэхэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитетэу Жаклэмыкыо Вячеслав зипащэм къэбар гушлуагъо тыгъуасэ кыкылыгъ. Ю. Стлашгъум итворчествэ фэгъэхыгъэ тхылыр Комитетым кыдыгъэкыш.

Сурэтым итхэр: **зэхыхъэм хэлэжъагъэхэр.**

АРХЕОЛОГИЕМРЭ ТАРИХЪЫМРЭ

Къагъотыгъэр музейм раты

Телефонклэ кыатыгъ. Адыгэ къоджэ зэтегъэпсыхыагъэу Къэзэныкхыагъэр зыщыпсэуштыгъэ чыплэм дэжэ археологхэм тарихъ пкыгъо гъэшлэгъонхэр кыбщыагъотыгъэх. Къэбарыр нахъ игъэклотыгъэу зэдгъашлэ тшлогыоу Тэу Аслъан упчлэ заулэ еттыгъ.

— Адыгэ Республикэмклэ культурэм икленыхъхэр къэзыухъумэрэ Гъэларышланлэм пэщэныгъэр зэрихъэзэ, тызыфежыагъэр лытэгъэкыуатэ, — кытылуагъ тиреспубликэ и Лъэпкэ музей инаучнэ юфышлэ шъхалэу, Адыгеим культурэмклэ изаслуженнэ юфышлэу Тэу Аслъан. — Урысыем икыэлэ зэфэшхыафмэ кыарыкыгъэ археологхэри гъусэ кытфэхьугъэх.

— **Къэжъугъотыгъэ пкыгъомэ ацлэ кытфелоба.**

— Дышгъэпс егъэшъогъэ тыжыын кыащыкыыр дэхэ дэд. Сэш-

хом, кыошыным ятеплэ тшлогъэшлэгъон. Щабзэм щыщ пкыгъохэр зэдгъэшлэгъонхэр тшлэрэп. Машлор зэрашыштыгъэ пкыгъохэри къэдгъотыгъэмэ ащыщых.

— **Тарихъ пкыгъохэр лъэпкэу зиягъэхэр жьугъэуныфынхэу игъо шьуифагъа?**

— Нартхэм я Асран Іуашхъэ тетлагъ. Щабзэм, кыащыкыым ятеплэ адыгэмэ якультурэ кыа-Іуатэ. Нартхэм ятарихъ пкыгъох — ащклэ упчлэ тилахэп. Щэбзапэхэр нартхэм зэрашыштыгъэхэр тэшлэ.

— **Кыащыкыым, кыошыным**

янеущрэ мафэ сыда кыыры-кыоштыр?

— Адыгэ Республикэм и Лъэпкэ музей ифонд хэтлхъа-штых. Экспедицием хэтыгъэхэу Москва, Воронеж, нэмыкхэм кыарыкыгъэ археологмэ тафэраз. Зэхэщэн юфэу кынагъэхэр шлэхэу дгъэцэклэштых. Бэным кычлэгъыгъэ пкыгъохэр икларыклэу зышылдгъэтылыжыштыхэу кыуаджэм икыыхэхын тегушысэ.

— **Тиреспубликэ туризмэм зыциушломбгъуным фэшл юфыгъохэм шьугъунысэба?**

— Тарихыым епхыгъэ пкыгъохэм я XIV-рэ ллэшлэгъур кыауатэ. Туристхэм ядгъэлэгъуны, кыафэтлэгъэни тил.

— **Шьугъунысэба кыжъу-дэхъунхэу шьуфэсэло.**

— Тхьауегъэпсэу.

Кыымэфэ футболы

Тхьаумафэм аублэ

Мыекъуапэ футболымклэ икыымэфэ зэлухыгъэ зэнэкьокхуэхэм командэ 40-м ехъу ахэлажъэ. Апишгъэр купым хэтхэм яешлэгъухэр тхьаумафэм стадионэу «Юностым» щыкыоштых.

Ятлонэрэ ыкли ящэнэрэ купхэм ахэхъэгъэ командэхэр шэмбэт мафэхэм зэдешлэгъыштых. Апишгъэр купым тхьаумафэм щыцэнэкьокхуштыхэр:

«Мыекъуапэ» — «Чыгушхы»

МГТУ — АРГ

«Щагъдый — «Динамо».

Алэрэ ешлэгъур сыхъатыр 11-м аублэныш, ешлэгъухэр зэкылэпкылоштых.

Футболыр зикласэхэр зэхэщакломэ стадионэу «Юностым» рагъэблагъэх.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

«Динамо» зэрэтшлуихыштыр тшлэгъыштыгъэ

«Динамо» Волгоград — «Адыф» Мыекъуапэ — 38:21. Шэклогум и 17-м Волгоград щызэлуклагъэх.

Волгоград икомандэ Урысыем ичемпион, Европэм икубокхэм якыдэхын фэбанэ. «Адыфыр»

непэ «Динамо» теклон ылгъэкыштыгъэ, ар кыдэтлгытэзэ, тикомандэ итренер шъхалэу, УФ-м изаслуженнэ тренерэу Александр Реввэ гушылэгъу тыфэхьугъ.

— «Динамо» тэщ нахъ лъэш. Кыбшлотхыныу гугъэ тимилагъэми, дэгъоу тыдешлэ тшлогыуагъ,

— ело Александр Реввэ. — Тигандболисткэмэ къэлапчъэм Іэгуаор дадзэнэу амалышлэхэр ялэштыгъэх, ау агъэфедэнхэ алгъэкыштыгъэп. Ухъумэн юфыгъохэри «Динамо» тыдешлэгъэ дэгъоу

дгъэцэклэнхэм тыфэхъазырэн.

Тыгъэгъазэм и 24-м нэс «Адыфым» ешлэгъу илэгътэп. «Ростов-Доным» тиспортсменкхэр Ростов-на-Дону щылулэгъыштых. Тыгъэгъазэм и 28-м Урысыем икомандэ анахъ лъэшмэ ащыщэу «Звездар» Мыекъуапэ къэклошты.

Джэнчэтэ Султлан и Кубок

Адыгеим гандбол командэ щыцэхэцэгъэным клэщакло фэхъугагъэр Джэнчэтэ Султлан. Игъонэмысэу дунаир ащ ыхъоажыгъэми, ишлушлагъэклэ кытхэт, ащ фэгъэхыгъэ зэнэкьокхуэхэр илээс къэс Мыекъуапэ цэклох.

Тыгъэгъазэм и 12 — 14-м Джэнчэтэ Султлан и Кубок кы-

дэхыгъэным фэгъэхыгъэ зэнэкьокхуэхэр Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэклэ институт щызэхашэ-штых. Суперлигэм хэт командэ анахъ лъэшхэр Мыекъуапэ къэклонхэу тагъэгугъэ.

«Ростов-Дон» Ростов-на-Дону, «Кубань» Краснодар, «Лада» Тольятти, «Адыф» Мыекъуапэ Кубокым фэбэнэнхэу загъэхъазыры. Нэмык командэ тикъалэ къэклонклэ пшлэхэнэп.

Зэнэкьокхуым хэлэжъэрэ спортсменкхэм, командэхэм шлухъафтынхэр афашыштых. Джэнчэтэ Султлан ныбджэгъоу илагъэхэм, спортым юф щызышлэхэрэмэ, нэмыкхэм и шлухъафтынхэр агъэнэфэштых. Ешлэгъухэр Мыекъуапэ гъэшлэгъонэу зэрэщыкылоштыхэм тыхыхъэ телъ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Кыдызгыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкэ Юфхэмклэ, Іэкыб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкыгъэхэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

**Редактор
шъхалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыдэшылэр:**
385000,

кы. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
применэр: 52-16-79,

редактор шъхалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшгъэдэккыжы зыхырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын Юфхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлгы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэларышланлэу, зэраушыхъатыгъэ номеры **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыыхиу-тыхэрэм мышгыпкыагъэу кыахъафхэрэмклэ къэзытхыгъэхэм пшгъэдэккыжы ахы. Кыатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажъэхэрэмрэ яеплкъыкы зэтемырэн ылыгъышты. Гъэзет-еджэхэм кытфагъэхырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкли къэзытхыгъэхэм алэклэдгъэхъажыыхэрэп.

Зыщыхаутыгъэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кы. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

4669

Индексхэр

52161

52162

Зак.3170

Хэутыным узшыкылэгъонэу щыт уахьгъэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыкылэгъэхэ уахьгъэр
Сыхъатыр 18.00